

Rosana Barrio Mansilla

ELS ESTUDIS DE TURISME A LES UNIVERSITATS DE CATALUNYA

TREBALL DE FI DE GRAU

dirigit per la Dra. Marta Gemma Nel·lo Andreu

Grau de Turisme

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Vila-Seca

2019

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Titulacions i Mencions	11
3. Calendari acadèmic i Horari	16
4. Pla d'estudi	20
4.1. Formació Bàsica.....	20
4.2. Assignatures Obligatòries.....	21
4.3. Assignatures Optatives.....	22
5. Pràctiques.....	34
6. Treball Final de Grau	36
7. Idiomes.....	38
8. Preus.....	42
9. Dobles Titulacions	44
9.1. Doble Grau en Administració i Direcció d'Empreses i Turisme (ADETUR)	44
9.2. Doble Titulació en Administració i Direcció d'Empreses i Turisme.....	44
9.3. Doble Titulació en Turisme i Gestió del Lleure i ADE i Gestió de la Innovació.....	45
9.4. Doble Titulació en Màrqueting i Turisme.....	45
9.5. Doble Grau Internacional en Turisme i Direcció Hotelera i d'Esdeveniments.....	46
9.6. Grau en Turisme + <i>BD in International Hospitality & Tourism Management</i>	46
10. Accés als graus universitaris (Places i Convalidacions)	47
11. Accessibilitat als centres d'estudi	51
12. Valoració final.....	54
13. Fonts d'informació	56
13.1. Llibres	56
13.2. Documents electrònics.....	56
13.3. Pàgines web	59
Annex	61

1. INTRODUCCIÓ

En aquest treball s'ha volgut realitzar un estat de la qüestió sobre la situació universitària catalana dels diferents graus en turisme; alhora que pretén ser una guia informativa per a aquells estudiants que vulguin cursar un Grau universitari en l'àmbit del turisme, però encara ni què ni on estudiar.

Per a això s'ha recopilat diversa informació publicada als webs de les diferents universitat i escoles, així com d'organismes oficials; però també treballs relacionats amb el tema a tractar, dels quals destaca el Llibre Blanc del Títol de Grau en Turisme, un treball realitzat en col·laboració amb una cinquantena d'universitat espanyoles sota la coordinació de la Universitat de Girona.

Aquest document s'estructura en dotze apartats, el primer dels quals és aquesta introducció. El segon apartat tracta de les diferents titulacions turístiques que es poden cursar avui dia a les universitat catalanes, així com de les possibles mencions que es poden assolir, ja que com es veurà, no tots els graus ofereixen aquesta possibilitat d'especialitzar-se. En el tercer punt s'estudiaran els diferents calendaris acadèmics que imparteixen cadascun dels centres, així com els diferents horaris lectius i les possibilitats de conciliació, o no, amb altres activitats. Els següents punts, apartats del 4 al 7, s'enfocaran en els diferents plans d'estudi de les diferents escoles i universitats analitzades, establint semblances i diferències entre ells; primer amb una visió general segons el tipus d'assignatura; i després centrant-se en tres aspectes comuns a tots ells: les pràctiques externes, el Treball Final de Grau i els idiomes i llengües estrangeres que imparteixen. A continuació es tractarà el tema dels preus, i s'observarà la diferència que existeix entre els centres públics i les escoles privades. El novè punt donarà unes pinzellades sobre les dobles titulacions que es poden obtenir mentre s'està cursant el Grau en Turisme. I, finalment, es tractaran dos apartats relacionats amb l'arribada a la universitat. El primer d'ells parlarà sobre l'accés als graus universitaris (el nombre de places ofertes per cadascun dels centres, les notes de tall i les possibles convalidacions pels estudiants provinents de cicles formatius); i el segon punt sobre com es pot arribar als diferents centres d'estudis des de Barcelona emprant només el transport públic.

La informació disponible en aquest treball fa referència al curs acadèmic 2018-2019 i ha estat extreta de les diferents escoles i universitats que imparteixen aquests estudis. Tot i això, no tots els centres publiquen informació relativa a tots els apartats analitzats i, per tant, no és possible una comparativa exhaustiva de cadascun dels punts enumerats.

En aquesta introducció es realitza una radiografia actualitzada dels estudis universitaris en turisme a les universitats catalanes, i una trajectòria per la història de cadascun dels centres que els imparteixen a l'actualitat.

Els actuals estudis de Grau són la renovació dels antics estudis de Diplomatura, que alhora venien a substituir als estudis de Técnico en Empresas y Actividades Turísticas (TEAT), titulació atorgada pel Ministerio de Turismo de España a través de l'Escola Oficial de Turisme de la Generalitat de Catalunya (EOTC).

L'any 1957 es va crear a Espanya la primera *Escuela de Turismo* a càrrec del *Centro Español de Nuevas Profesiones (CENP)* per impartir cursos de formació teòrico-pràctica amb una durada de tres cursos acadèmics; ja que fins aleshores, la professió s'aprenia de forma autodidàctica a les empreses. Però no va ser fins a l'any 1963, que la formació professional en l'àmbit turístic va tenir la seva primera regulació oficial¹ en el Decret 2427/1963, de 7 de setembre. (ANECA, 2004)

L'any 1980, el Govern d'Espanya va publicar al Bolletí Oficial de l'Estat les directrius per les quals es modificava el reglament sobre els ensenyaments turístics dictats al 1973² i on s'establia que *"las enseñanzas destinadas a la formación técnico-turística tendrán un carácter de enseñanzas especializadas"*, els quals *"se desarrollarán en tres cursos académicos, cuya superación dará derecho a la obtención del título de Técnico de Empresas y Actividades Turísticas que expedirá el Ministerio de Comercio y Turismo"*.

"A l'abril de 1996, s'estableixen els estudis de Turisme com una Diplomatura Universitària, i entra en extinció la titulació de TEAT ja que, a partir de llavors, la formació superior en turisme s'imparteix únicament a la Universitat." (Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi)

Finalment, l'any 2008, amb l'horitzó de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) i la publicació del Llibre Blanc del Títol de Grau en Turisme al 2004, els diferents centres educatius comencen a reestructurar els seus plans formatius per tal d'adaptar-los a les noves titulacions de Grau, amb una durada de quatre cursos acadèmics.

És el cas de la Universitat de Girona i les seves escoles adscrites (Escola Universitària de Turisme Euroaula, Escola Universitària Mediterrani, Escola Universitària Formatic Barcelona), centres que fins aleshores havien impartit la Diplomatura de Turisme, van canviar els seus plans d'estudis per adaptar-los l'Espai Europeu i començar a implantar el Grau en Turisme a partir del curs acadèmic 2009/2010.

"Els orígens de la Facultat de Turisme es remunten a l'any 1989 amb la creació de l'Escola Oficial de Turisme de la Generalitat de Catalunya, un ens que va néixer amb la finalitat d'impartir els estudis superiors no universitaris de Tècnic d'Empreses i Activitats Turístiques (TEAT). D'ençà de la seva aparició, l'Escola es va consolidar com a la segona escola oficial de turisme amb més antiguitat d'Espanya, després de la de Madrid. Des dels seus inicis, la Facultat es va adscriure al consorci Institut Superior d'Estudis Turístics (INSETUR), que l'any 1989 estava integrat per la Generalitat de Catalunya (Departament de Comerç, Consum i Turisme), la Universitat Autònoma de Barcelona, el Patronat de l'Estudi General de Girona, el Patronat de Turisme Girona-Costa Brava, la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Girona, la Confederació Empresarial d'Hostaleria de Catalunya, l'Associació Catalana d'Agències de Viatges i la Federació Catalana de Càmpings i Ciutats de Vacances. La creació de la Universitat

¹ Decreto 2427/1963, de 7 de septiembre, por el que se crea la Escuela Oficial de Turismo y se regula la concesión del título de "legalmente reconocido por el Ministerio de Información y Turismo" a los Centros de enseñanza turística no oficial.

² Decret 2427/1973, de 7 de setembre de 1973; Ordre ministerial de 30 de juliol de 1964 i Ordre ministerial de 11 d'agost de 1972, modificada per la de 13 de desembre de 1976.

de Girona, l'any 1992, va conduir a la modificació dels estatuts de l'INSETUR, de manera que la UdG va passar a substituir la UAB com a membre del consorci.

L'Escola, a més d'impartir el títol de TEAT, també tenia adscrites totes les escoles privades de turisme de Catalunya a efectes de matrícula i avaluació final dels seus estudiants, a partir d'una revàlida que es realitzava un cop s'havien cursat els tres anys d'estudi.

Des del juny de 1991, l'EOTC també va ser responsable de la validació i l'expedició de títols dels estudis de turisme impartits en tots els centres privats de Catalunya; fins a l'extinció, l'any 2004, del pla d'estudis de TEAT.

L'any 1996 es van incorporar els estudis de turisme a la Universitat de Girona i es va iniciar un procés d'integració de l'Escola Oficial de Turisme a la Universitat de Girona. A partir del curs 1997-98 ja es van començar a impartir els estudis de la Diplomatura en Turisme. Al curs 2001/2002 amb la integració definitiva de l'Escola Oficial de Turisme a la UdG, l'entitat es va passar a denominar Escola Universitària de Turisme. Aquesta annexió va convertir la Universitat de Girona en la primera universitat catalana en oferir uns estudis oficials de turisme a preu públic. (Universitat de Girona, 2016)

Paral·lelament, l'any 1988 es va inaugurar l'Escola Universitària de Turisme Euroaula, a Barcelona, com un centre adscrit a l'Escola Oficial de Catalunya (actual UdG) amb seu a Girona. Fins al 1998 es va impartir el títol de Tècnic d'Empreses i Activitats Turístiques (TEAT), moment en que es comença a impartir la Diplomatura en Turisme homologada per la Universitat de Girona. Aquest pla d'estudis permetia cursar les especialitats de Direcció i Gestió Hotelera o Direcció i Gestió d'Intermediació. Des de 2009, imparteix el títol de Graduat/Graduada en Turisme per la Universitat de Girona.

Al 1985 es va crear l'Escola de Turisme Mediterrani, també a Barcelona, i va començar a impartir els estudis de Tècnic en Empreses i Activitats Turístiques (TEAT). Al 1998, l'Escola Universitària de Turisme Mediterrani va a formar part de la Universitat de Girona com a centre adscrit i comença a impartir la Diplomatura en Turisme, estudis que es comencen a extingir-se a partir del 2009 amb la incorporació de l'actual titulació de Grau. Des del curs acadèmic 2016/2017 s'ofereix la possibilitat de cursar el Doble Grau en Turisme i Màrqueting.

L'Escola Universitària Formatic Barcelona imparteix els estudis del Grau en Turisme des del curs acadèmic 2009/2010.

Els inicis de l'escola es remunten a l'any 1974, quan es va fundar l'Escola Formatic Barcelona. L'any 2004, el centre va signar un conveni d'adscripció amb la Universitat de Girona (UdG) per impartir els estudis universitaris de turisme esdevenint així Escola Universitària Formatic Barcelona (EUFB). A partir de llavors, l'escola va impartir la Diplomatura en Turisme fins al 2009, moment des del que imparteix, entre altres titulacions, el Grau en Turisme. (Escola Universitària Formatic Barcelona, 2016)

El Grau en Turisme va començar implementar-se a l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa-Tecnocampus (ESCSET) l'any 2009. Anteriorment s'havia impartit, des de l'any 1999, la Diplomatura de Turisme a la mateixa escola, coneguda aleshores amb el nom d'Escola Universitària del Maresme (EUM).

L'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera de la UAB (EUTDH-UAB) va adaptar els seus plans d'estudi al Pla Bolonya de forma esglaonada. Durant el curs acadèmic 2009/2010 es va implementar el Grau en Turisme, mentre que el Grau en Direcció Hotelera va iniciar la docència durant el curs acadèmic 2013/2014.

Mentre que el Grau en Turisme es van implementar de forma simultània els quatre cursos alhora, la implantació del Grau en Direcció Hotelera va ser de manera progressiva; alhora que es va procedir a extingir progressivament la Diplomatura de Turisme i la titulació de Graduat en Direcció Hotelera. Entre els cursos acadèmics 2010/2011 i 2014/2015, també es va oferir un programa (curs pont) per tal que els diplomats en Turisme poguessin obtenir la titulació de Grau en Turisme, adaptada a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES).

Tal com assenyala l'escola (EUTDH, 2010), la seva trajectòria acadèmica es remunta fins al 1993, any en el qual es va crear l'Hotel Escola Campus per impartir la titulació de Graduat en Direcció Hotelera. Més tard, al 1997, es va inaugurar l'Escola Universitària de Turisme que oferia els estudis de la Diplomatura en Turisme. Ambdues escoles van ser independents fins al 1999, any en que es van agrupar sota una nova direcció. Finalment, l'any 2000 va sorgir de la seva unió l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera, on es continuaven impartint totes dues titulacions.

Tal com descriu la Facultat de Dret, Economia i Turisme (Universitat de Lleida, 2018), la història del centre es remunta fins l'any 1986, quan es va crear la Facultat de Dret de l'Estudi General de Lleida, centre depenent de la Universitat de Barcelona, per impartir la Llicenciatura en Dret i, posteriorment, la Diplomatura en Ciències Empresarials. Al 1991 es va crear la Facultat de Dret i Economia de la Universitat de Lleida (FDE), a la qual es van anar afegint titulacions de primer i segon cicle fins al curs acadèmic 2009/2010 en que s'inicien els estudis de Grau en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). Des del curs acadèmic 2010/2011 s'imparteix la docència del Grau en Turisme a la Universitat de Lleida, mentre que la Doble Titulació Grau en ADE i Grau en Turisme (ADETUR) és possible cursar-la des del curs acadèmic 2016/2017.

L'Escola Universitària de Turisme Ostelea és un centre de nova creació que imparteix des del curs 2016/2017 el Grau Universitari en Turisme i Oci. Amb anterioritat a la titulació de Grau, l'escola impartia des del curs 2015/2016 el títol propi de Grado en Turismo Internacional.

L'escola és una divisió del grup editorial espanyol Grupo Planeta a través de la seva branca de formació Planeta Formación y Universidades. Altres de les entitats que formen part d'aquest grup són *EAE Business School*, *OBS Business School*, *Centro Universitario Internacional de Barcelona (UNIBA)*, *EDC Paris Business School*, *Institut Franco-americain de Management*, etc.

Al 1966 sorgeix l'Escola de Sant Pol de Mar a partir de l'Hotel Gran Sol, inaugurat tres anys abans, amb l'objectiu de formar directius en el sector del turisme i la hotelaria; però no va ser fins a tres anys després (al 1969) que va ser reconegut com un centre oficial d'educació. Finalment, al 1998, s'escola s'adscriu a la Universitat de Girona, convertint-se així en Escola Universitària.

La Universitat Oberta de Catalunya va impartir la Diplomatura de Turisme des del curs acadèmic 2002/2003 fins al curs acadèmic 2009/2010, any en que es va començar a impartir el

Grau en Turisme. El fet que la UOC sigui una universitat a distància i no tingui un itinerari formatiu senyalat (l'estudiant pot triar els crèdits a realitzar en cada moment), el calendari d'implantació només identificada el semestre en que per primera vegada s'oferien les diverses assignatures (UOC, 2017). Al primer any (curs 2009/2010) es van implantar 31 assignatures (186 crèdits) al primer semestre i 8 assignatures (48 crèdits) al segon semestre; mentre que la resta de matèries es van anar incorporant progressivament.

L'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT va ser creada al 1969 com un "*Centre no oficial d'Ensenyament Turístic reconegut pel Ministerio de Información y Turismo*" (<https://www.cett.es/es/sobre-el-cett/que-es-el-cett/trayectoria>). Un any després, al 1970, s'impartia el primer curs de Tècnic en Empreses Turístiques (TET) i posteriorment, al 1980, es va començar a impartir la titulació de Tècnic en Empreses i Activitats Turístiques (TEAT).

Al 1990, l'escola es va adscriure a l'Escola Oficial de Turisme de la Generalitat de Catalunya i més tard, al 1997 s'adscriu a la Universitat de Barcelona i comença a impartir la Diplomatura de Turisme. També s'autoritza per part de la Generalitat de Catalunya la impartició de diferents titulacions oficials de Cicles Formatius.

L'any 2000 es crea la Fundació Gaspar Espuña-CETT amb l'objectiu de fomentar la formació, la investigació i el coneixement sobre el turisme, l'hoteleria i la gastronomia; potenciant alhora la internalització del CETT.

Finalment, des de l'any 2009 el CETT imparteix els estudis del Grau de Turisme, i des del 2014, també el Grau Interuniversitari de Ciències Culinàries i Gastronòmiques (UB-UPC).

Els inicis de la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi es remunten al setembre de 1987, quan el Col·legi Jesuïtes Sarrià - Sant Ignasi comença a impartir els estudis de Tècnic en Empreses i Activitats Turístiques (TEAT). Al març de 1997 se signa un conveni entre els Col·legi Jesuïtes Sarrià - Sant Ignasi i la Fundació ESADE per tal d'impartir la Diplomatura de Turisme sota el paraigües de la Universitat Ramon Llull. Amb la irrupció de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), al setembre de 2009 es comença a implantar el nou Grau en Gestió Turística i Hotelera de forma progressiva, fins al curs acadèmic 2011/2012, a mesura que es van extingint els diferents cursos de la Diplomatura de Turisme.

En aquest nou entorn la institució es reorganitza, crea la Fundació Privada Xavier i canvia el seu nom pel de TSI - Turisme Sant Ignasi, amb el que se la coneixerà fins al curs 2014/2015, a partir del qual es coneix amb el nom de Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi (HTSI) de la Universitat Ramon Llull. (Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi)

Entre els cursos acadèmics 2002/2003 i 2008/2009 va ser possible cursar la Diplomatura en Turisme per la Universitat Rovira i Virgili a l'Escola Universitària de Turisme i Oci. A partir del curs acadèmic 2009/2010 s'implantà el Grau de Turisme, que substituïa la Diplomatura existent, i el centre passa a anomenar-se Facultat de Turisme i Geografia.

Actualment la URV està substituint els estudis del Grau de Turisme per la titulació del Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria.

La Figura 1 mostra una cronologia dels esdeveniments més rellevants que han succeït al llarg de la història recent en el món del turisme acadèmic a Catalunya. Destaquen els anys 1996 i

2009, moments a partir dels quals es van començar a impartir la Diplomatura de Turisme i els diferents graus universitaris en l'àmbit del turisme, respectivament.

Avui dia, a Espanya hi ha, segons dades del *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte*, 84 centres d'educació superior (44 universitats públiques, 23 centres adscrits a una universitat pública, 16 universitats privades i 1 centre adscrit a una universitat privada) que imparteixen estudis universitaris relacionats amb el turisme, que fan un total de 86 titulacions de Grau i Doble Grau i 70 titulacions de Màster i Doctorat.

A Catalunya, hi ha 21 ensenyaments de grau i doble grau relacionats amb l'àmbit del Turisme i la Hoteleria, tal com mostra la Taula 1.

Al quadre, elaborat a partir de dades del *Ministerio de Educación, Cultura y Deporte* i de la *Generalitat de Catalunya*, es pot observar com la majoria de titulacions són impartides en centres adscrits i, només hi ha tres centres públics on cursar els estudis: la Universitat de Girona (Facultat de Turisme); Universitat de Lleida (Facultat de Dret, Economia i Turisme) i la Universitat Rovira i Virgili (Facultat de Turisme i Geografia).

No obstant, també hi ha una universitat privada, la Universitat Ramon Llull (a través de la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi) i la Universitat Oberta de Catalunya, que permet realitzar els estudis a distància.

De cara al futur, les universitats estan constantment actualitzant els seus plans d'estudi per tal d'adaptar-los a les necessitats canviants del sector, com mostren el nou Grau en Negoci Digital i Innovació en Turisme de l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT o el *Bachelor Degree in Marketing with Event Management* de l'Escola Universitària de Turisme Euroaula.

El Grau en Negoci Digital i Innovació és un grau universitari de 180 crèdits ECTS (3 cursos acadèmics) que actualment es troba en procés de verificació per tal de començar a implementar-lo durant el curs acadèmic 2019-2020 i donarà la possibilitat d'obtenir la doble titulació de Grau en Turisme i Grau en Negoci Digital i Innovació en Turisme.

I també a partir del curs acadèmic 2019-2020, l'Escola Universitària de Turisme Euroaula oferirà la possibilitat d'obtenir, a més del Grau en Turisme per la Universitat de Girona, el *Bachelor Degree in Marketing with Event Management*, realitzat conjuntament amb la *Dublin Business School* i expedit pel Ministeri d'Educació d'Irlanda. Les assignatures que permetran la obtenció d'aquesta titulació són de la branca del Màrqueting i els Esdeveniments i seran impartides íntegrament en anglès.

Figura 1. Introducció. Cronologia de la història del turisme a la Universitat, 1963 - 2019

1963	S'inaugura l'Hotel Gran Sol, precursor de l'Escola de Sant Pol de Mar
1964	
1965	
1966	Es crea l'Escola de Sant Pol de Mar, precursora de l'Escola Universitària de Sant Pol de Mar
1967	
1968	
1969	Es crea el CETT
1970	Impartició dels estudis de Tècnic en Empreses Turístiques al CETT
1971	
1972	
1973	
1974	Es funda l'Escola Formatic Barcelona
1975	
1976	
1977	
1978	
1979	
1980	Impartició dels estudis de TEAT al CETT
1981	
1982	
1983	
1984	
1985	
1986	Es crea la Facultat de Dret de l'Estudi General de Lleida, centre dependent de la Universitat de Barcelona
1987	Impartició dels estudis de TEAT al Col·legi Jesuïtes Sarrià-Sant Ignasi
1988	Inauguració de l'Escola Universitària de Turisme Euroaula, centre adscrit a l'Escola Oficial de Turisme de la Generalitat de Catalunya i impartició del títol de Tècnic en Empreses i Activitats Turístiques (TEAT)
1989	Creació de l'Escola Oficial de Turisme de la Generalitat de Catalunya. Impartició del títol de Tècnic en Empreses i Activitats Turístiques (TEAT)
1990	Adscripció del CETT a l'Escola Oficial de Turisme de Catalunya
1991	
1992	Creació de la Universitat de Girona
1993	Es crea l'Hotel Escola Campus, Impartició del Graduat en Direcció Hotelera
1994	
1995	
1996	Es publica el Reial Decret 604/1996, de 15 d'abril, pel qual s'estableix el títol universitari oficial de Diplomats en Turisme
1997	Adscripció del CETT a la Universitat de Barcelona i impartició de la Diplomatura en Turisme Inauguració de l'Escola Universitària de Turisme i impartició de la Diplomatura en Turisme Impartició de la Diplomatura de Turisme a la Universitat de Girona Impartició de la Diplomatura en Turisme al Col·legi Jesuïtes Sarrià-Sant Ignasi sota el paraigua de la URL
1998	Adscripció de l'Escola de Sant Pol de Mar a la Universitat de Girona Impartició de la Diplomatura de Turisme a l'Escola Universitària de Turisme Euroaula
1999	Impartició de la Diplomatura en Turisme a l'Escola Universitària del Maresme (EUM)
2000	Agrupació sota una mateixa direcció de l'Hotel Escola Campus i l'Escola Universitària de Turisme
2001	Es crea l'Escola Universitària de Turisme, unió de l'Escola Oficial de Turisme de la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Girona
2002	Impartició de la Diplomatura en Turisme a la Universitat Oberta de Catalunya Impartició de la Diplomatura en Turisme a l'Escola Universitària de Turisme i Oci (URV)
2003	
2004	Adscripció de l'Escola Formatic Barcelona a la Universitat de Girona. Impartició de la Diplomatura en Turisme
2005	
2006	
2007	
2008	
2009	Impartició del Grau en Gestió Turística i Hotelera a l'escola TSI-Turisme Sant Ignasi Impartició del Grau en Turisme (URV, UOC, CETT, ESCSET, EUTDH-UAB i escoles adscrites a la UdG)
2010	Impartició del Grau en Turisme a la Universitat de Lleida
2011	
2012	
2013	Impartició del Grau en Direcció Hotelera a l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera de la UAB (EUTDH-UAB)
2014	TSI-Turisme Sant Ignasi canvia el seu nom per Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi de la Universitat Ramon Llull
2015	Impartició del Grau en Turisme Internacional, títol propi, a l'Escola Universitària de Turisme Ostelea
2016	Impartició del Grau en Turisme i Oci a l'Escola Universitària de Turisme Ostelea
2017	
2018	Impartició del Grau de Gestió en Turisme i Hotelaria a la URV. Extinció del Grau de Turisme
2019	

Font: Elaboració pròpia, 2019

Taula 1. Introducció. Titulacions i mencions, segons universitat i centre d'estudis

UNIVERSITAT	CENTRE	TITULACIÓ	TIPOLOGIA
Universitat Autònoma de Barcelona	Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera	Grau en Direcció Hotelera (2013)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat Autònoma de Barcelona	Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera	Grau en Turisme (2009)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Barcelona	Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT	Grau en Turisme (2009)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Barcelona	Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT	Grau en Turisme (anglès)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Girona	Facultat de Turisme	Grau en Turisme (2009)	Universitat Pública Centre Propi
Universitat de Girona	Escola Universitària de Turisme Euroaula	Grau en Turisme (2009)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Girona	Escola Universitària Formatic Barcelona	Grau en Turisme (2009)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Girona	Escola Universitària Mediterrani	Grau en Turisme (2009)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Girona	Escola Universitària Mediterrani	Doble Grau en Màrqueting / Turisme	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Girona	Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar	Grau en Gestió Hotelera i Turística	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat de Lleida	Facultat de Dret, Economia i Turisme	Grau en Turisme (2010)	Universitat Pública Centre Propi
Universitat de Lleida	Facultat de Dret, Economia i Turisme	Doble Grau en Administració i Direcció d'Empreses / Turisme (ADETUR)	Universitat Pública Centre Propi
Universitat de Lleida	Escola de Turisme Ostelea	Grau en Turisme i Oci (2016)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat Oberta de Catalunya	-----	Grau en Turisme (2009)	Universitat Privada A distància
Universitat Pompeu Fabra	Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus	Grau en Turisme i Gestió del Lleure (2009)	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat Pompeu Fabra	Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus	Doble Grau en Administració d'Empreses i Gestió de la Innovació / Turisme i Gestió del Lleure	Universitat Pública Centre Adscrit
Universitat Ramon Llull	Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi	Grau en Gestió Turística i Hotelera (2009)	Universitat Privada Centre Propi
Universitat Rovira i Virgili	Facultat de Turisme i Geografia	Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria (2018) <i>[en procés d'implantació]</i>	Universitat Pública Centre Propi
Universitat Rovira i Virgili	Facultat de Turisme i Geografia	Grau de Turisme (2009) <i>[en procés d'extinció]</i>	Universitat Pública Centre Propi

Font: Elaboració pròpia, 2018

2. TITULACIONS I MENCIONS

El Grau en Turisme, així com la resta de titulacions analitzades, pertanyen a la branca de les Ciències Socials i Jurídiques.

A Catalunya és possible obtenir els títols de *Graduat o Graduada en Turisme* atorgat per la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat Girona, la Universitat Oberta de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili (en procés d'extinció).

Així com els títols de *Graduat/Graduada en Direcció Hotelera* (Universitat Autònoma de Barcelona); *Gestió en Turisme i Hoteleria* (Universitat Rovira i Virgili); *Gestió Hotelera i Turística* (Universitat de Girona); *Gestió Turística i Hotelera* (Universitat Ramon Llull); *Turisme i Gestió del Lleure* (Universitat Pompeu Fabra) i *Turisme i Oci* (Universitat de Lleida).

A continuació hi ha una breu explicació de cadascun dels centres i les titulacions que imparteixen.

El títol de *Graduat o Graduada en Turisme per la Universidad de Barcelona* s'imparteix a l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT, centre adscrit a la Universitat de Barcelona.

Les mencions ofertes en el Grau de Turisme del CETT són Direcció hotelera i Direcció turística. Hi ha diversos requisits que s'han d'assolir per tal d'aconseguir alguna d'aquestes mencions. En el cas del CETT són, segons la seva plana web:

- Aprovar totes les assignatures obligatòries de la menció
- Cursar un mínim de 15 crèdits optatius corresponents a la menció
- Realitzar les dues assignatures de pràctiques, anomenades *Practicum*, en empreses relacionades amb la menció. Si una de les dues assignatures pràctiques no està relacionada amb la menció triada, l'alumne haurà de realitzar el Treball Final de Grau, amb una estada pràctica, vinculat a la menció.
- Realitzar el Treball Final de Grau, anomenat Projecte Final de Grau, vinculat a la menció.

Existeix la possibilitat de cursar tots els estudis del *Grau de Turisme* en anglès des del primer any, amb el mateix pla d'estudis, càrrega lectiva i mencions (*Tourism Management* i *Hotel Management*); obtenint així el *Bachelor Degree in Tourism*.

El Grau en Turisme de la Universitat de Girona s'imparteix a la Facultat de Turisme, a Girona.

Aquest grau també es pot cursar en centres adscrits a la universitat, obtenint la mateixa titulació de *Graduat/Graduada en Turisme per la Universitat de Girona*. Els centres on est pot cursar són l'EU Mediterrani, l'EU Formatic Barna i l'EUT Euroaula, tots ells ubicats a Barcelona.

A l'Escola Universitària Mediterrani (EU Mediterrani) és possible cursar el Grau en Turisme, així com també la doble titulació en Turisme i Màrqueting, obtenint d'aquesta manera els títols de *Graduat o Graduada en Turisme* i *Graduat o Graduada en Màrqueting*, ambdós per la *Universitat de Girona*. L'escola dona la possibilitat de preparar i realitzar els exàmens oficials de Cambridge (anglès) i els DFP (*Diplômes de Français Professionnel*), atorgats per la Cambra de Comerç i Indústria de París. A més, els estudiants del Grau en Turisme de l'Escola Universitària Mediterrani reben un portàtil *Macbook Air*, que permet assolir les competències en TIC.

A l'Escola Universitària Formatic Barcelona (EU Formatic Barcelona o EUFB) es pot cursar els estudis del Grau en Turisme, així com la doble titulació en Turisme i Direcció Hotelera.

Els estudiants del Grau en Turisme de l'Escola Universitària Formatic Barcelona, poden escollir cursar algun dels tres itineraris d'especialització que ofereix el centre (*Direcció Hotelera Internacional; Administració i Direcció d'Empreses; o Relacions Públiques i Màrqueting*), o cursar diferents assignatures per tal d'obtenir una visió més àmplia del sector turístic. Aquells alumnes que cursin algun dels itineraris establerts, obtindran, segons la web de l'escola, un Diploma d'Especialització, atorgat per l'escola, certificant l'itinerari escollit.

L'escola ofereix la possibilitat d'acreditar el nivell d'anglès, francès i alemany a través dels exàmens oficials de *Cambridge* (l'escola és centre examinador acreditat), l'*Institut Français de Barcelone* i el *Goethe-Institut*, respectivament. Així com el títol oficial d'Amadeus (programa de reserves aèries), als estudiants que cursin el Grau en Turisme a l'escola.

Finalment, l'Escola Universitària de Turisme Euroaula (EUT Euroaula) ofereix la possibilitat, si l'alumne ho desitja, d'obtenir conjuntament amb el Grau en Turisme atorgat per la Universitat de Girona, les titulacions de *Bachelor Degree in International Hospitality & Tourism Management*, impartit per la *BBI School for International Hospitality & Tourism Business* o el *Bachelor Degree in Marketing with Event Management*, impartit per la *Dublin Business School (DBS)*.

A més, cursar els estudis a l'Escola Universitària de Turisme Euroaula, permet (segons la web de la titulació) obtenir el títol oficial d'Amadeus (programa de reserves aèries), acreditar del nivell d'anglès mitjançant els exàmens de Cambridge i estudiar fins a sis idiomes.

El Grau en Turisme que imparteix la Universitat de Lleida es realitza a la Facultat de Dret, Economia i Turisme i dóna dret al títol de *Graduat/Graduada en Turisme per la Universitat de Lleida*.

La Universitat Rovira i Virgili està en procés d'implementació del nou Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria que substitueix el Grau de Turisme, actualment en procés d'extinció. Aquestes titulacions són impartides a la Facultat de Turisme i Geografia, situada al Campus Vila-Seca (Tarragona). Segons el calendari previst per la Facultat, aquest procés s'ha iniciat el curs acadèmic 2018-2019, amb la aplicació de la docència al primer curs del nou grau, i finalitzarà el curs acadèmic 2021-2022, amb la graduació de la primera promoció. No obstant, el pla antic continuarà vigent fins a l'extinció del quart curs durant el curs acadèmic 2024-2025. El Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria permet l'obtenció de les mencions en Gestió Hotelera o Gestió de Destinacions Turístiques.

La Universitat Oberta de Catalunya (UOC) és una universitat en línia on els alumnes poden marcar el seu propi ritme de treball. A diferència de les universitats presencials, a la UOC no hi ha nombre mínim de crèdits a matricular, tot i que assenyalen un recorregut formatiu orientatiu distribuït en vuit semestres (quatre cursos acadèmics) i uns requisits alhora de matricular les assignatures, com per exemple, la obligatorietat de cursar totes les assignatures de Formació Bàsica dins els dos primers cursos.

Un cop finalitzats els estudis s'obté el títol de *Graduat o Graduada en Turisme per la Universitat Oberta de Catalunya*.

Segons el web de la universitat, <http://estudis.uoc.edu/ca/graus/turisme/presentacio>, el Grau en Turisme de la UOC ha estat acreditat per la Organització Mundial del Turisme (UWTO), amb la *Certificació UNTWT.TedQual*, una certificació voluntària que vol, mitjançant l'avaluació de cinc àmbits d'anàlisi, garantir la qualitat l'ensenyament turístic.

La Universitat Oberta de Catalunya permet obtenir les mencions *Gestió sostenible de destinacions* i *Gestió d'organitzacions turístiques*; tot i l'alumne pot triar no cursar cap especialitat.

L'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera imparteix els estudis que permeten la obtenció dels títols de *Graduat/Graduada en Direcció Hotelera* i *Graduat o Graduada en Turisme*, ambdós expedits per la Universitat Autònoma de Barcelona.

El Grau en Turisme permet cursar una formació general o especialitzar-se en algunes de les mencions que ofereix: *Menció de Gestió d'Empresa Turística (GET)*, *Menció de Planificació Turística i Comercialitzadora (PT)* o *Menció de Gestió Hotelera (GH)*.

L'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera ofereix la possibilitat de cursar tot el Grau de Turisme en anglès, obtenint el mateix títol de *Graduat/Graduada en Turisme per la Universitat Autònoma de Barcelona*, però fent constar la llengua impartida al Suplement Europeu al Títol. El Grau en Turisme en Anglès també permet obtenir les mateixes mencions o especialitats: *Specialization in Tourism Business Management (GET)*, *Specialization in Tourism Planning and Commercialization (PT)*, *Specialization in Hotel Management (GH)*.

El Grau en Gestió Hotelera i Turística s'imparteix a l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar, centre adscrit a la Universitat de Girona. Un cop assolida la formació s'obté el títol de *Graduat/Graduada en Gestió Hotelera i Turística per la Universitat de Girona*. L'alumne que cursi aquesta titulació podrà d'especialitzar-se en *Direcció Hotelera Internacional* o *Direcció de Gastronomia, Restauració i Esdeveniments*, obtenint així una menció en el títol.

L'Escola de Turisme Ostelea ofereix dins la seva oferta formativa el Grau en Turisme i Oci. Aquesta titulació permet obtenir els tres títols següents: *Grau en Turisme i Oci per la Universitat de Lleida* (títol oficial), *Grau en Turisme i Oci per The Ostelea, School of Tourism & Hospitality* (títol propi) i *Grau en Turisme i Oci per EAE Business School* (títol propi).

A més, dins el Grau en Turisme i Oci es poden obtenir les mencions de *Direcció d'Empreses i Destinacions Turístiques* o *Gestió de l'Oci*.

La Universitat Ramon Llull, a través de la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi, imparteix el Grau en Gestió Turística i Hotelera. Existeix la possibilitat de cursar tots els estudis del grau íntegrament en anglès, amb el mateix pla d'estudis; obtenint així el *Bachelor Degree in Tourism and Hospitality Management*. L'escola ofereix la possibilitat d'especialitzar-se en sis itineraris diferents: *International Hospitality Management*, *Events Management and Protocol*, *Innovation and Digital Transformation in Tourism*, *Responsible Tourism in Urban Destinations*, *Tourism and Hospitality Consultancy*, i *Experience Management in Tourism and Hospitality*; el qual quedarà indicat en el Suplement Europeu al Títol.

L'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus (ESCSET), centre adscrit a la Universitat Pompeu Fabra, ofereix la titulació de Grau en Turisme i Gestió del Lleure. No

obstant, i segons la seva plana web³, “només es pot accedir als estudis de Turisme de l’ESCSET a través de la doble titulació Turisme i Gestió del Lleure/Administració d’Empreses i Gestió de la Innovació. Un cop superats 30 ECTS, l’estudiant de la doble titulació pot sol·licitar cursar el Grau de Turisme i Gestió del Lleure completant únicament els crèdits necessaris per a l’obtenció d’aquest títol”. Per tant, els alumnes han de fer la preinscripció per al doble grau i, posteriorment, demanar el canvi al Grau de Turisme i Gestió del Lleure.

Els continguts d’aquest capítol es poden resumir en la Taula 2, on s’observa que el *Grau en Turisme* s’imparteix a l’Escola d’Hoteleria i Turisme - CETT, amb les especialitats de Direcció Hotelera o Direcció Turística; a la Universitat de Girona i les seves escoles adscrites (EU Formatic Barcelona, EU Mediterrani i EUT Euroaula); a la Universitat de Lleida; a la Universitat Oberta de Catalunya, amb les mencions de Gestió sostenible de les destinacions o Gestió d’organitzacions turístiques; i a la Universitat Rovira i Virgili (en procés d’extinció), amb les mencions de Gestió Hotelera o Gestió de Destinacions Turístiques.

Tanmateix, l’Escola Superior de Ciències Socials i de l’Empresa del TecnoCampus (ESCSET) i l’Escola de Turisme Ostelea imparteixen els títols de Grau en Turisme i Gestió del Lleure i Grau en Turisme i Oci, respectivament, donant així un punt afegit als seus estudis. En el cas del Grau en Turisme i Oci és possible cursar les especialitats de Direcció d’Empreses i Destinacions Turístiques o Gestió de l’Oci.

D’altra banda, també es possible cursar els estudis de Grau en Direcció Hotelera a l’Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera; així com els estudis de Grau de Gestió en Turisme i Hotelera a la URV, amb les mencions de Gestió Hotelera o Gestió de Destinacions Turístiques; el Grau en Gestió Hotelera i Turística, amb les mencions de Direcció Hotelera Internacional o Direcció de Gastronomia, Restauració i Esdeveniments, a l’Escola Universitària d’Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar; i el Grau en Gestió Turística i Hotelera per la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi.

Finalment, alguns centres ofereixen la possibilitat de cursar altres estudis que permeten obtenir una dues titulacions o un reconeixement especial, com és el cas dels estudis en anglès.

³ <https://www.tecnocampus.cat/ca/grau/turisme/presentacio>

Taula 2. Titulacions i mencions. Quadre resum, segons universitat i titulació

UNIVERSITAT	TITULACIÓ	MENCIÓ/ESPECIALITAT	ALTRES ESTUDIS
Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)	Grau en Direcció Hotelera		Grau en Direcció Hotelera (anglès)
Universitat Rovira i Virgili	Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria	▪ Gestió Hotelera ▪ Gestió de Destinacions Turístiques	
EUHT de Sant Pol de Mar (UdG)	Grau en Gestió Hotelera i Turística	▪ Direcció Hotelera Internacional ▪ Direcció de Gastronomia, Restauració i Esdeveniments	
Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi (URL)	Grau en Gestió Turística i Hotelera	▫ International Hospitality Management ▫ Events Management and Protocol ▫ Innovation and Digital Transformation in Tourism ▫ Responsible Tourism in Urban Destinations ▫ Tourism and Hospitality Consultancy ▫ Experience Management in Tourism and Hospitality	Bachelor Degree in Tourism and Hospitality Management
Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)	Grau en Turisme	▪ Gestió d'Empresa Turística ▪ Planificació Turística i Comercialitzadora ▪ Gestió Hotelera	Grau en Turisme (anglès)
Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT (UB)	Grau en Turisme	▪ Direcció Hotelera ▪ Direcció Turística	Bachelor Degree in Tourism
Universitat de Girona	Grau en Turisme		
Escola Universitària de Turisme Euroaula (UdG)	Grau en Turisme		Bachelor Degree in International Hospitality & Tourism Management Bachelor Degree in Marketing with Event Management
Escola Universitària Formatic Barcelona (UdG)	Grau en Turisme	▫ Direcció Hotelera Internacional ▫ Administració i Direcció d'Empreses ▫ Relacions Públiques i Màrqueting	Doble titulació Turisme i Direcció Hotelera
Escola Universitària Mediterrani (UdG)	Grau en Turisme		Doble Grau en Màrqueting / Turisme
Universitat de Lleida	Grau en Turisme		Doble Grau en ADE / Turisme (ADETUR)
Universitat Oberta de Catalunya	Grau en Turisme	▪ Gestió sostenible de destinacions ▪ Gestió d'organitzacions turístiques	
Universitat Rovira i Virgili	Grau de Turisme	▪ Gestió Hotelera ▪ Gestió de Destinacions Turístiques	
TecnoCampus (UPF)	Grau en Turisme i Gestió del Lleure		Doble Grau en ADE i Gestió de la Innovació / Turisme i Gestió del Lleure
Escola de Turisme Ostelea (UdL)	Grau en Turisme i Oci	▪ Direcció d'Empreses i Destinacions Turístiques ▪ Gestió de l'Oci	

Llegenda:

- Menció, queda reflectida en el Títol de Grau
- Itinerari d'especialitat, no es reflecteix en el títol. En alguns casos s'expedeix un Diploma d'Especialitat o Certificat atorgat per l'escola

Font: Elaboració pròpia, 2018

3. CALENDARI ACADÈMIC I HORARI

Un cop analitzats els diferents centres educatius, s'ha observat que cada centre presenta el seu calendari acadèmic propi, en els quals no hi ha més similituds entre ells que els caps de setmana i els festius nacionals.

No obstant, pel que fa a la distribució general, la majoria de centres opten per una divisió acadèmica en dos semestres. A la UdG i a la URV, en canvi, els dos períodes lectius que tenen estan formats per quadrimestres, i només la UPF té la docència organitzada en tres trimestres.

A continuació hi ha una descripció de cadascun dels centres, segons la informació disponible a les respectives pàgines web, sobre el seu calendari acadèmic i horari lectiu.

El calendari acadèmic de l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT es distribueix en dos semestres. Les classes del primer semestre comencen dimecres 12 de setembre i finalitzen divendres 21 de desembre. Les vacances de Nadal comprenen del 22 de desembre fins al 6 de gener. A partir del 7 de gener es procedeix a l'avaluació del primer semestre fins al 18 de gener.

El segon semestre té inici el 21 de gener i s'allarga fins al dimecres 8 de maig. Immediatament després, el 9 de maig, comencen les avaluacions del segon semestre, que continuen fins al 24 de maig.

A començaments del segon semestre, des de dimarts 29 de gener fins al divendres 15 de febrer, es duen a terme les reavaluacions del primer període. Les reavaluacions del segon semestre es realitzen entre el 29 de maig i el 20 de juny.

El calendari acadèmic de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona s'estructura en dos quadrimestres. El primer quadrimestre s'inicia el 13 de setembre i finalitza el 18 de desembre. Les avaluacions del primer quadrimestre tenen lloc del 24 al 31 de gener. No existeix reavaluació ni segona convocatòria. Les classes del segon quadrimestre comencen dilluns 4 de febrer i finalitzen divendres 31 de maig. Les avaluacions del segon quadrimestre es realitzen del 7 al 14 de juny. No obstant, pel que fa als alumnes de tercer, les classes s'inicien l'1 de febrer i finalitzen l'onze d'abril, ja que durant els mesos de maig i juny es realitza l'assignatura de *Pràcticum* (estades pràctiques en les empreses).

Al web de la Facultat es pot consultar/descarregar l'horari de les assignatures, malgrat aquest sofreix diferents versions al llarg del curs acadèmic. A l'entrada de la Facultat hi ha un ordinador on també es pot consultar l'horari i la corresponent distribució de les aules.

Les assignatures d'idiomes (*Llengües estrangeres aplicades al turisme*) tenen un horari específic degut a que els alumnes són agrupats segons el seu nivell de coneixements independentment del curs que estiguin realitzant. Pel que fa a la resta d'assignatures, al primer curs hi ha tres grups que realitzen les mateixes assignatures en tres horaris diferents (al matí, a mig matí/migdia i a la tarda). La docència del segon i el tercer curs és, preferentment, en horari de matí; mentre que a quart (on totes les assignatures són optatives) hi ha classes tant al matí com a la tarda.

El calendari acadèmic de la Universitat de Lleida s'estructura en semestres. El primer semestre comença el 12 d'octubre i finalitza el 21 de desembre. A meitat del semestre (del 5 al 9 de novembre) hi ha una setmana d'avaluacions. El mes de gener es dedica a realitzar els exàmens finals, les tutories, les presentacions de treballs i les recuperacions. Les classes del segon

semestre s'inicien el 4 de febrer i s'acaben el 24 de maig. Igual que en el primer semestre, a meitat del període hi ha una setmana per a realitzar els exàmens (de l'1 al 5 d'abril). Les avaluacions finals, tutories, presentacions de treballs i recuperacions del segon semestre tenen lloc del 27 de maig al 21 de juny.

Com a norma general, totes classes es realitzen al matí, excepte al quart curs que s'imparteixen durant la tarda. De 9 a 11 hi ha les classes de teoria i de 11 a 12:30 tenen lloc les classes de pràctiques, normalment de l'assignatura anterior. Diàriament, de 12:30 a 14:00, s'ha reservat l'espai per a realitzar altres activitats docents com proves d'avaluació, recuperació de sessions, tutories, conferències...

El calendari acadèmic de la Facultat de Turisme i Geografia de la Universitat Rovira i Virgili s'estructura en dos quadrimestres. El primer quadrimestre transcorre entre el 12 de setembre i el 21 de desembre; i dins aquest període s'han dut a terme les avaluacions finals de les assignatures. La segona convocatòria (també anomenada reavaluacions o recuperacions) té lloc entre el 14 i el 25 de gener. El segon quadrimestre inicia la docència el 28 de gener i finalitza el 17 de maig, també amb les avaluacions finals realitzades. A començaments de juny (del 3 al 14) es realitza la segona convocatòria corresponent a aquest període.

Durant el primer curs hi ha un grup que realitza les classes en el torn del matí i un altre grup que les realitza en horari de tarda. Posteriorment els horaris dels cursos es van intercalant, sent un any, principalment, en horari de matí i el següent en horari de tarda. Això permet que els alumnes que cursen assignatures de diferents cursos puguin compaginar millor els seus horaris lectius.

El calendari acadèmic de l'Escola Universitària Mediterrani s'estructura en dos semestres. El primer semestre transcorre entre el 26 de setembre i el 8 de febrer. Dins aquest període també s'inclou la preparació i la realització dels exàmens del primer semestre, així com el temps d'estudi i els exàmens de la convocatòria extraordinària. El segon semestre comença l'onze de febrer i finalitza el cinc de juliol amb la finalització dels exàmens de la convocatòria extraordinària (els exàmens del segon semestre es duen a terme des de dimecres 22 de maig al dimarts 11 de juny).

La docència del grau en Turisme que imparteix la Universitat Oberta de Catalunya comença el 19 de setembre, per al primer semestre, i el 20 de febrer, per al segon semestre.

Els estudis de l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera s'estructuren en semestres. A la plana web del centre⁴ hi ha la possibilitat de descarregar un PDF amb la informació relativa al calendari acadèmic del curs 2018-2019 per al Grau de Direcció Hotelera on s'especifiquen els períodes hàbils, els diferents períodes lectius segons els cursos, els dies festius i dades relacionades amb les pràctiques, les avaluacions i altres activitats del campus.

A la web també es pot consultar/descarregar la graella amb l'horari de les assignatures, segons els diferents cursos i semestres, tot i que aquesta pot haver estat modificada diverses vegades. Les classes són en torn de matí (de 9 a 15) i s'imparteixen en català, castellà i anglès.

⁴ <https://www.uab.cat/web/estudiar/graus/oferta-de-graus/horaris-calendaris-i-guies-docents-1345715379854.html>

Segons la plana web de l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar, <https://santpol.edu.es/ca/>, l'horari és a jornada complerta ja que combina les classes teòriques amb pràctiques a l'*Hotel-Escola*.

La docència del primer semestre comença la primera setmana d'octubre (en funció del curs matriculat) i finalitzen l'1 de febrer, amb la culminació dels exàmens del primer període. Les classes del segon semestre comencen el 4 de febrer. Els alumnes de tercer realitzen els exàmens del segon semestre del 25 de març al 12 d'abril, mentre que la resta de cursos tenen els exàmens finals del 13 al 31 de maig.

El calendari acadèmic de l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus (ESCSET) s'estructura en trimestres. Les classes del primer trimestre comencen el 24 de setembre i finalitzen el 5 de desembre. Del 10 al 21 de desembre es duen a terme les avaluacions. Les recuperacions del primer trimestre tenen lloc el 25 i el 28 de gener (dies sense classes). La docència del segon trimestre transcorren entre el 7 de gener i el 15 de març. L'avaluació d'aquest període es realitza entre el 18 i el 29 de març i les recuperacions són el 2 i 3 de maig. El tercer trimestre s'inicia el 1 d'abril i conclou el 17 de juny. Les avaluacions tenen lloc del 20 al 28 de juny i les recuperacions es realitzen del 10 al 12 de juliol i el 6 de setembre per a les assignatures de pràctiques externes. (TecnoCampus, 2018)

A la web del centre, <http://www.tecnocampus.cat/ca/grau/turisme/presentacio>, es pot descarregar els horaris de les classes per trimestres, tot i que aquests són provisionals. També es pot consultar els horaris en línia (segons el grup, el professor o l'aula) mitjançant una aplicació web. Les classes s'imparteixen en horari de matí, de 8 a 14h, i les llengües vehiculars són el català, el castellà i l'anglès.

Com s'ha pogut comprovar, no tots els centres publiquen als seus webs informació relativa al seu calendari acadèmic ni als horaris de les classes, sent aquesta informació només accessible per als alumnes matriculats.

Tot i això, i en base a la informació obtinguda, es pot concloure que la majoria de centres, amb independència de quina organització acadèmica tinguin, solen començar les classes del primer període després la *Diada* (11 de setembre); a excepció del TecnoCampus que les inicia passada la *Merçè* (24 de setembre). En canvi, la Universitat de Lleida i l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar, no inicien la seva docència fins al mes d'octubre.

Tanmateix, també hi ha disparitat a l'hora d'establir els períodes d'exàmens. Alguns centres inclouen aquest moment dins el període docent, com és el cas de la URV; mentre que altres estableixen un espai dins el calendari per a realitzar-los, com per exemple el CETT o el TecnoCampus.

Finalment, i com no podia ser d'altra manera, cada alumna finalitza en un moment diferent el seu curs acadèmic, en funció del centre, el curs acadèmic i, sobretot, de si s'ha de presentar als exàmens de segona convocatòria (també anomenats exàmens de recuperació) o no.

Alguns centres, com la UdG (Facultat de Turisme) i l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar, tenen en compte el període de pràctiques que han de realitzar els seus alumnes de tercer curs i configuren el calendari acadèmic d'aquell any en funció d'aquest període, finalitzant les classes i els exàmens abans d'iniciar les mateixes. Això fa que els alumnes puguin conciliar millor la seva vida acadèmica amb altres activitats laborals o d'oci.

Pel que fa a l'horari lectiu de les classes, és possible observar dues tipologies de conciliació: la conciliació acadèmica i la conciliació fora de la universitat. La primera permet als alumnes que realitzen assignatures de diversos cursos acadèmics (bé sigui per que les repeteixen o bé per avançar el currículum al tenir crèdits convalidats) optimitzar el seu horari lectiu compaginant assignatures de matí amb altres que tinguin la docència a la tarda. És el cas de la Universitat Rovira i Virgili, on els cursos intercalen el seus horaris de matí i tarda.

La segona, en canvi, permet compaginar les classes amb altres activitats educatives, laborals o lúdiques. La majoria de centres opten per aquesta opció i imparteixen les seves classes en horari de matí; ja sigui de 8 a 14 hores (ESCSET) o de 9 a 15 (EUTDH).

No obstant, ambdues opcions són incompatibles entre sí i, les avantatges d'una són els desavantatges de l'altra.

4. PLA D'ESTUDI

El Pla d'Estudis és un dels elements més importants alhora d'estudiar un grau o un altre, ja que és el que estableix quines assignatures s'estudiaran. A "*grosso modo*" es pot concloure que tots els centres tenen una estructura formativa semblant, fruit d'un sistema educatiu rígid, tal com es descriu al Llibre Blanc del Grau en Turisme (ANECA, 2004) on es compara el sistema universitari espanyol amb el d'altres països europeus i es prepara l'adaptació dels estudis existents al nou Espai Europeu d'Educació Superior (EEES).

L'elaboració del Llibre Blanc del Grau en Turisme (ANECA, 2004) va deixar de manifest la necessitat d'ampliar els estudis universitaris dels tres anys de la Diplomatura als quatre anys en el nou Grau.

En aquest sentit, els autors del llibre van elaborar una proposta quines haurien de ser les competències a assolir, distribuïdes en diferents Blocs de Matèries per Competències (BMC), i com s'haurien de distribuir al llarg dels 240 crèdits ECTS que configurarien la nova titulació. La Figura 2 mostra l'estructura general proposada pels autors del llibre, on s'indiquen el nombre de crèdits de cadascun dels blocs, així com les hores que hauria de dedicar l'alumne i el percentatge que representa sobre el total.

Figura 2. Estructura general del títol de Grau en Turisme.

	ECTS	Horas dedicación alumno	% total sobre titulación
DIRECCIÓN Y GESTIÓN DE EMPRESAS DE SERVICIOS TURÍSTICOS	20,5	513	8,54%
FUNDAMENTOS Y DIMENSIONES DEL TURISMO	22,0	550	9,17%
GESTIÓN DE ALOJAMIENTOS Y RESTAURACIÓN	16,0	400	6,67%
DISTRIBUCIÓN TURÍSTICA Y TRANSPORTES	14,0	350	5,83%
RECURSOS Y PRODUCTOS TURÍSTICOS	22,0	550	9,17%
DESTINOS TURÍSTICOS	20,0	500	8,33%
LENGUAS EXTRANJERAS APLICADAS AL TURISMO	29,5	738	12,29%
PRACTICUM	12,0	300	5,00%
Créditos de los contenidos comunes obligatorios	156,0	3900	65,00%
Créditos propios de la Universidad	84,0	2100	35,00%
TOTAL TITULACIÓN	240,0	6000	

Ratio aplicado: 25 h/crédito

Font: Título de Grado en Turismo (ANECA, 2004)

4.1. FORMACIÓ BÀSICA

Un cop analitzats els diferents plans d'estudi, s'ha observat com, en general, tots els centres tenen les mateixes assignatures de Formació Bàsica, podent arribar a compartir el nom i el nombre de crèdits.

Tots els plans d'estudi analitzats tenen entre 60 i 66 crèdits ECTS d'assignatures de Formació Bàsica, o també anomenades Troncals; i a excepció de les assignatures de *Fonaments de matemàtiques per a l'empresa i Dret empresarial* (impartides al TecnoCampus) que en tenen vuit, totes les assignatures tenen una càrrega lectiva de sis crèdits ECTS.

Les assignatures de Formació Bàsica són la base de la resta d'assignatures que s'estudiaran al llarg del grau i serveixen tant d'introducció com per establir els fonaments necessaris en diferents matèries o branques de coneixement, les quals es poden agrupar en:

- Comptabilitat
- Dret
- Economia
- Empresa
- Estadística
- Geografia
- Idiomes
- Informàtica
- Màrqueting
- Organització empresarial

Aquestes assignatures s'estudien entre el primer i el segon curs, tot i que excepcionalment alguna assignatura s'imparteix a tercer.

4.2. ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES

Hi ha assignatures obligatòries a tots els cursos, però el seu percentatge depèn de l'organització acadèmica de cada centre. Tanmateix, el nombre de crèdits a cursar d'assignatures obligatòries difereix d'uns estudis a uns altres, tot i que se situa entre els 108 i els 120 crèdits ECTS.

Majoritàriament tenen una càrrega lectiva entre 4 i 6 crèdits ECTS, però també n'hi ha que tenen 9, 12, 15 o 24 crèdits. Aquestes excepcions són degudes a que hi ha universitats que incorporen dins les assignatures obligatòries les *Pràctiques Externes*⁵ i el *Treball Final de Grau*⁶, però també, com en el cas del CETT, les assignatures d'anglès com a llengua estrangera (més informació a l'apartat IDIOMES).

Les assignatures que formen part de les matèries obligatòries a cursar tracten un gran ventall de matèries o branques de coneixement, en funció del centre on s'imparteixin.

De les 214 assignatures obligatòries analitzades, 1.333 crèdits, 55 assignatures corresponen a matèries de llengües estrangeres, fet que suposa un 23,81% del total analitzat (330 crèdits ECTS). D'aquestes assignatures, 4 assignatures són matèries de 9 crèdits ECTS cadascuna (3 del

⁵ UdG: 15 crèdits, URV: 12 crèdits, Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme Sant Pol (UdG): 24 crèdits, Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera-UAB: 12 crèdits

⁶ UdG: 15 crèdits, UdL: 9 crèdits, Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme Sant Pol (UdG): 12 crèdits, Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera-UAB: 12 crèdits

CETT i 1 de la UdL). I de la resta, 49 assignatures són matèries de 6 crèdits ECTS cadascuna i estan impartides pels següents centres:

- CETT → 1 assignatura
- Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa - TecnoCampus (UPF) → 3 assignatures
- Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera-UAB → 10 assignatures
- Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme Sant Pol (UdG) → 5 assignatures
- Ostelea (UdL) → 4 assignatures
- UdG → 13 assignatures
- UdL → 4 assignatures
- UOC → 5 assignatures
- URV → 4 assignatures

La resta de branques de coneixement o departaments implicats en la docència de les assignatures obligatòries es poden observar a la Taula 3.

Taula 3. Assignatures Obligatòries. Nombre d'assignatures i crèdits, segons branca de coneixement.

BRANCA o DEPARTAMENT	NOMBRE D'ASSIGNATURES	%	NOMBRE DE CRÈDITS
Llengües estrangeres / Idiomes / Filologia	55	23,81%	330
Administració / Direcció / Gestió d'Empreses	48	18,18%	239
Geografia	12	5,19%	72
Hoteleria i Restauració	12	5,19%	54
Economia	11	4,76%	56
Fonaments	11	4,76%	69
Màrqueting	11	4,76%	60
Productes turístics	11	4,76%	38
Destinacions turístiques	6	2,60%	30
Mercats turístics	5	2,16%	24
Recursos turístics	5	2,16%	26
Dret	4	1,73%	18
Gastronomia i Restauració	4	1,73%	22
RRHH	4	1,73%	22
Oci	3	1,30%	6
Qualitat	3	1,30%	12
Intermediació turística	2	0,87%	12
Processos de producció	2	0,87%	6
Multidisciplinària	6	2,60%	48
Practicum / Pràctiques	11	4,76%	108
Treball Final de Grau	6	2,60%	57
Altres	5	2,16%	24

Font: Elaboració pròpia, 2019

4.3. ASSIGNATURES OPTATIVES

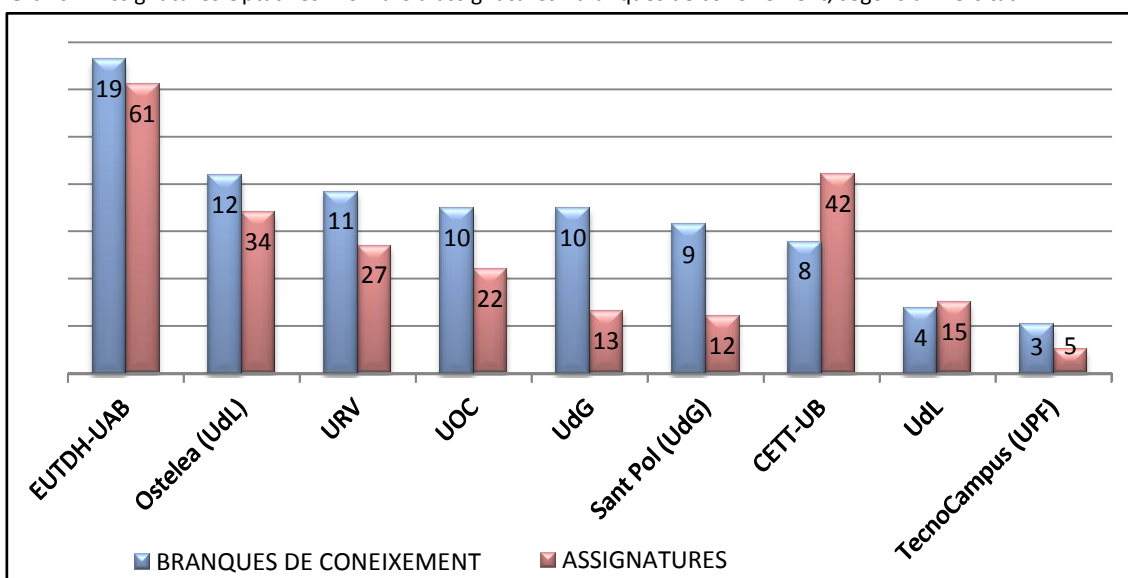
La majoria de les assignatures optatives que es poden cursar als diferents graus analitzats tenen una càrrega lectiva de 6 crèdits ECTS (61,37%) ó de 3 crèdits ECTS (32,62%), tot i que també hi ha assignatures de 4 ó 5 crèdits (3,86% i 0,86% respectivament); i normalment s'imparteixen a tercer o a quart, segons els diferents plans d'estudis.

- Universitats que imparteixen les matèries optatives a tercer:
 - Escola de Turisme Ostelea (UdL)
- Universitats que imparteixen les matèries optatives a quart:

- Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera-UAB
- Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme Sant Pol (UdG)
- Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa - TecnoCampus (UPF)
- Universitat de Lleida
- Universitats que imparteixen les matèries optatives entre tercer/quart curs:
 - Escola d'Hoteleria i Turisme CETT
 - Universitat Rovira i Virgili
- Universitats que imparteixen les matèries optatives sense curs definit:
 - Universitat de Girona
 - Universitat Oberta de Catalunya

El centre que ofereix el major nombre de matèries entre les quals triar per cursar les assignatures optatives és, amb 61 assignatures diferents i tal com s'observa al Gràfic 1, l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera-UAB; seguida de l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT, amb 42 matèries; i l'Escola de Turisme Ostelea, amb 34 assignatures. A l'altra banda de la taula es troba l'Escola del TecnoCampus, on els alumnes només poden escollir entre cinc assignatures optatives.

Gràfic 1. Assignatures Optatives. Nombre d'assignatures i branques de coneixement, segons universitat.

Font: Elaboració pròpia, 2019

Al Gràfic 1 també s'observa com la majoria de centres ofereixen entre 8 i 12 departaments o branques de coneixements diferents on els alumnes poden triar les diferents assignatures optatives a cursar. Tot i això, l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera-UAB és també el centre on els alumnes poden triar entre una major varietat de branques de coneixement (19); mentre que la Universitat de Lleida i l'Escola del TecnoCampus són els llocs on els alumnes veuen més acotades les diferents branques de coneixement on triar per cursar les seves assignatures optatives, amb 4 i 3 departaments implicats, respectivament, en la docència de les matèries optatives.

Aquestes branques de coneixement o departaments de les quals en depèn la docència de les assignatures optatives difereixen segons el centre, tal com es pot observar en del gràfics de cada universitat (Gràfics del 2 al 10).

No obstant, majoritàriament s'imparteixen les següents àrees de coneixement:

- Administració / Gestió / Direcció d'Empreses
- Cultura / Història de l'Art / Història Social
- Destinacions turístiques
- Economia
- Gastronomia i Restauració
- Geografia / Territori / Medi Ambient
- Gestió / Direcció hotelera
- Llengües estrangeres
- Màrqueting / Iniciativa / Digital
- Multidisciplinàries
- Pràctiques de formació
- Productes turístics / Empreses d'intermediació
- Projectes / Recerca
- Altres

Un cop analitzats el llistat anterior, així com els gràfics referents a les branques de coneixement de les assignatures optatives que imparteix cada centre (Gràfics del 2 al 10), es pot concloure que les diferents matèries optatives depenen en gran mesura dels departaments que desenvolupen la seva activitat al centre, així com de l'especialitat triada per l'escola com a marca diferenciadora de la resta.

Alguns exemples serien la Universitat de Lleida, on els estudis de turisme s'imparteixen a la Facultat de Dret, Economia i Turisme, i la majoria d'assignatures optatives pertanyen a la branca d'Administració d'Empreses; o l'Escola d'Hoteleria i Turisme CETT, que imparteix les mencions de Direcció hotelera i Direcció turística, així com el Grau de Ciències Culinàries i Gastronòmiques, i les seves assignatures optatives estan enfocades en la gestió hotelera, de productes i serveis turístics, la gastronomia i la restauració.

A continuació es detalla el pla d'estudis de cada centre segons les titulacions que imparteixen.

Segons es defineix a la web de l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT, www.cett.es, el primer any del Grau en Turisme és una *"introducció als principis i bases del turisme i de la gestió de les organitzacions i empreses turístiques/hoteleres"*; al segon any es realitza una *"immersió en la gestió de les empreses turístiques/hoteleres"*; fet que permet triar durant el tercer any entre una de les dues especialitzacions que ofereix el centre (Direcció hotelera o Direcció turística); i, finalment, el quart any es dedica a la *"consolidació de l'especialització escollida"*.

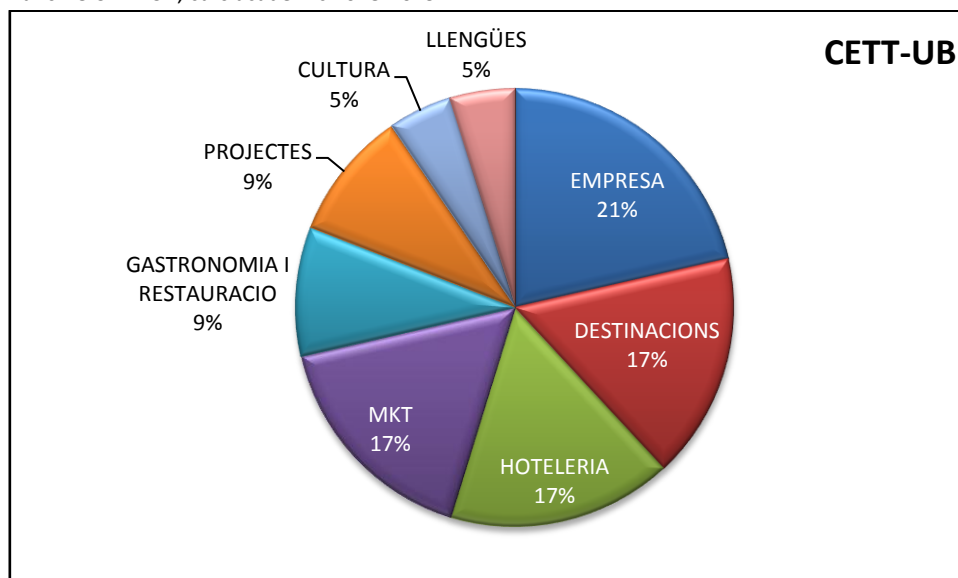
La Formació Bàsica es compon de deu assignatures de sis crèdits cadascuna repartits entre el primer i el segon curs.

Les assignatures obligatòries tenen una càrrega global de 78 crèdits que es cursen al llarg de tota la carrera en assignatures de 6 crèdits (excepte les assignatures de Turisme Global, Llengua estrangera: anglès i les pràctiques; que tenen 9 crèdits cadascuna).

L'alumne ha de cursar 54 crèdits optatius, dels quals 24 o 27 crèdits són obligatoris segons sigui la especialitat triada per l'alumne, Direcció hotelera o Direcció turística, respectivament. Per a la resta de crèdits optatius, l'alumna pot triar entre diferents branques de coneixement, analitzades al Gràfic 2, de les quals destaquen les matèries d'empresa (amb el 21% de les assignatures optatives) i les assignatures relacionades amb les destinacions, la hoteleria i el

màrqueting. I les pràctiques en empreses tenen una equivalència de 18 crèdits i la realització del Treball Final de Grau té una càrrega de 30 crèdits ECTS.

Gràfic 2. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau en Turisme, Escola d'Hoteleria i Turisme CETT-UB, curs acadèmic 2018-2019.

Font: Elaboració pròpia, 2019

Segons el PDF del Grau en Turisme publicat per la Universitat de Girona (Facultat de Turisme), la titulació es compon de 66 crèdits de Formació bàsica, 108 crèdits d'assignatures obligatòries i 33 crèdits d'assignatures optatives. Les pràctiques externes equivalen a 12 crèdits i el Treball Final de Grau representa una càrrega lectiva de 15 ECTS. A més, els alumnes han de reconèixer 6 crèdits de *Reconeixement acadèmic*. A la Taula 4 es mostren els diferents mòduls formatius que componen la titulació de *Graduat o Graduada en Turisme per la Universitat de Girona*.

Taula 4. Mòduls del Grau de Turisme, curs 2018-2019.

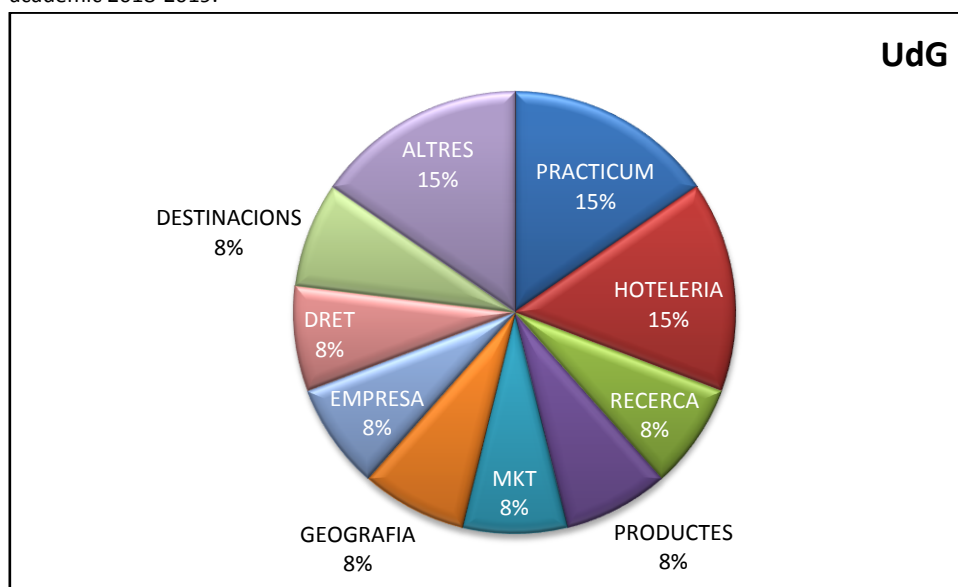
MÒDUL	CRÈDITS	TIPUS D'ASSIGNATURA
Fonaments i dimensions del turisme	30	Formació bàsica
Tècniques financeres i comercials de l'empresa turística	12	Formació bàsica
Tècniques turístiques	12	Formació bàsica
Gestió d'allotjaments, intermediació i distribució turística	12	Formació bàsica
Llengües estrangeres aplicades al turisme	36	Obligatòries
Destinacions turístiques	24	Obligatòries
Direcció estratègica d'empreses turístiques	12	Obligatòries
Recursos i productes turístics	24	Obligatòries
Organització i gestió de l'empresa turística	12	Obligatòries
Optatives	33	Optatives
Pràcticum	12	Pràctiques
Treball final de grau	15	Treball Final de Grau
Reconeixement acadèmic	6	Reconeixement Acadèmic

Elaboració pròpia, 2018

Font: Universitat de Girona. Facultat de Turisme

La Universitat de Girona permet als seus estudiants triar les assignatures optatives que volen cursar entre un ventall format per 10 branques de coneixement diferents (Gràfic 3). Aquesta universitat no permet la opció de cursar assignatures de llengua estrangera com a crèdits optatius, ja que segons el seu pla d'estudis (Taula 4) aquests coneixements són impartits dins les matèries obligatòries.

Gràfic 3. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau en Turisme, Universitat de Girona, curs acadèmic 2018-2019.

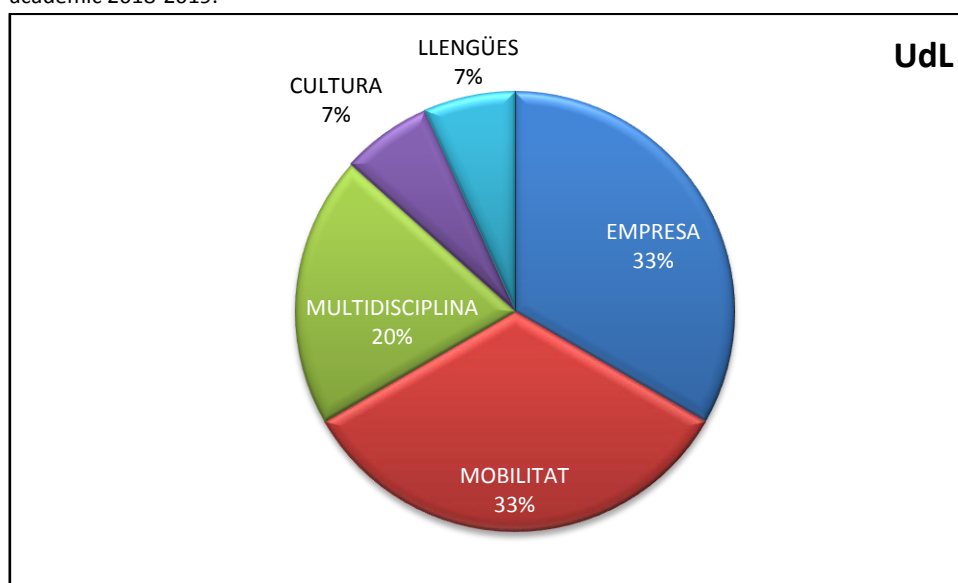

Font: Elaboració pròpia, 2019

El pla d'estudis del Grau en Turisme que imparteix la Universitat de Lleida està estructurat en 60 crèdits de Formació Bàsica que es cursen íntegrament durant el primer curs i 120 crèdits de matèries obligatòries, a cursar entre el segon i el tercer curs. Finalment, durant el quart curs es realitzen els 36 crèdits de les assignatures optatives, les pràctiques externes (15 crèdits) i el Treball Final de Grau, que equival a 9 crèdits ECTS.

Les assignatures optatives de la Universitat de Lleida estan centrades en quatre àrees de coneixement, que tal com mostra el Gràfic 4, són: Empresa, Mobilitat, Cultura i Llengües; tot i que també imparteixen assignatures multidisciplinàries que agrupen els departaments de geografia i sociologia.

Gràfic 4. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau en Turisme, Universitat de Lleida, curs acadèmic 2018-2019.

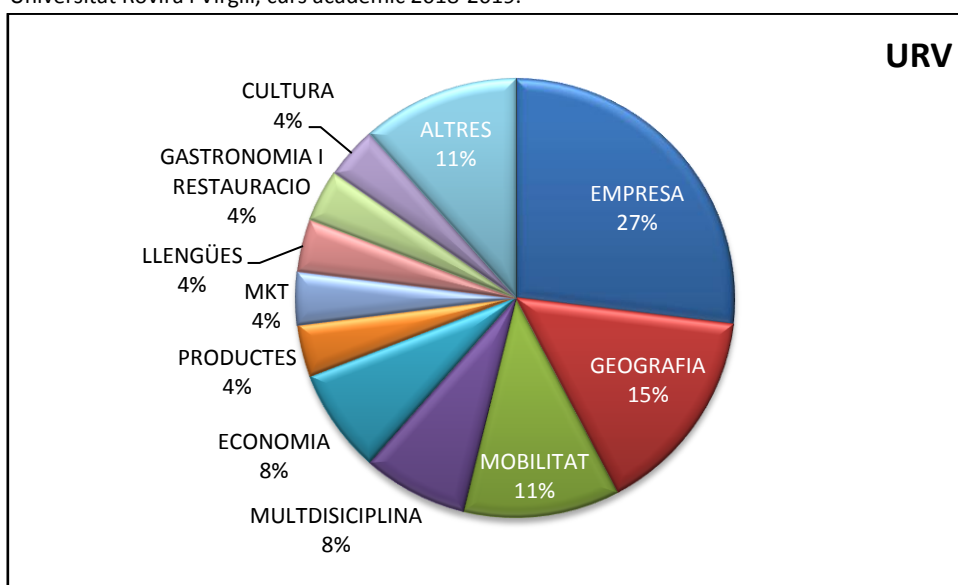

Font: Elaboració pròpia, 2019

El pla d'estudis del nou Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria de la Universitat Rovira i Virgili, segons la informació publicada al web de la titulació⁷, consta d'un total de 240 crèdits ECTS repartits en 60 crèdits de Formació Bàsica, 104 crèdits obligatoris i 46 crèdits optatius. Les pràctiques externes representen 24 crèdits ECTS i el Treball de Final de Grau té un pes equivalent a 6 crèdits.

Les assignatures optatives que imparteix la Universitat Rovira i Virgili s'emmarquen dins les branques de coneixement especificades al Gràfic 5, més de la meitat de matèries formen part de les àrees d'Empresa (27% - 7 assignatures), Geografia (15% - 4 assignatures) i Mobilitat (11% - 3 assignatures). La URV és, juntament amb la UdL, els únics centres que inclouen les estades a l'estranger com a part dels crèdits optatius i on també diversos departaments s'encarreguen d'impartir algunes matèries optatives, en el cas de la URV aquesta tasca la realitzen els departaments d'Economia i Geografia.

Gràfic 5. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria, Universitat Rovira i Virgili, curs acadèmic 2018-2019.

Font: Elaboració pròpia, 2019

El pla d'estudis del Grau en Turisme que es cursa a l'Escola Universitària Mediterrani té un total de 240 crèdits ECTS estructurats de la següent manera: 66 crèdits són de Formació Bàsica, 106 crèdits són de Formació Obligatoria i 33 crèdits són d'Assignatures Optatives. Les Pràctiques Externes tenen un pes de 12 crèdits ECTS i el Treball Final de Grau computa 15 crèdits. A més, s'han de cursar 6 crèdits com a Reconeixement Acadèmic.

Els crèdits necessaris per obtenir el *Bachelor Degree in International Hospitality & Tourism Management* pertanyen a la branca hotelera, es poden cursar dins el pla dels quatre cursos acadèmics del Grau en Turisme, o en un cinquè curs i són impartits íntegrament en anglès. De la mateixa manera, les assignatures que permetran la obtenció del *Bachelor Degree in Marketing with Event Management* són de la branca del Màrqueting i els Esdeveniments i també seran impartides íntegrament en anglès.

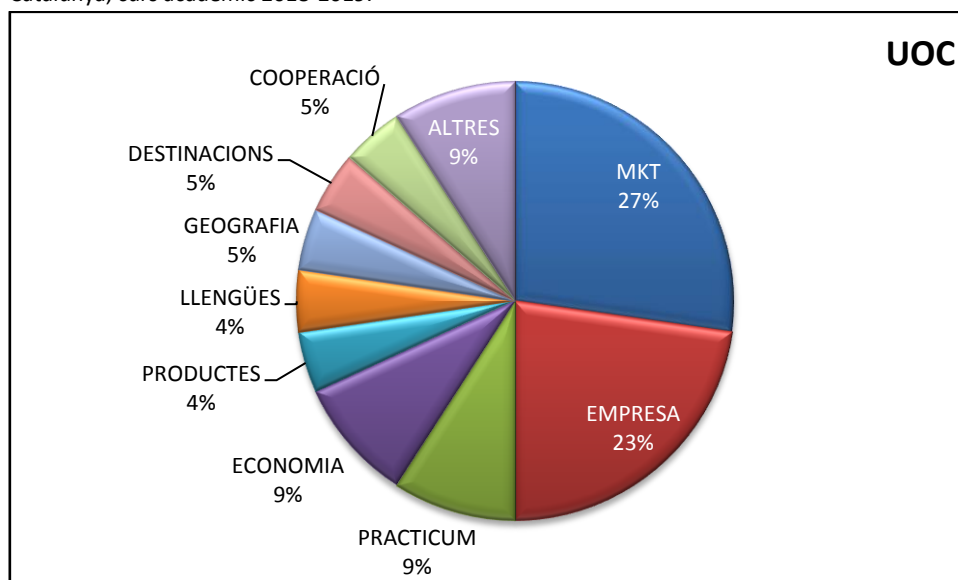
⁷ <http://www.urv.cat/ca/estudis/graus/oferta/plans/ciencies-socials-juridiques/gestio-turisme-hoteleria-grau/>

Les assignatures impartides en la Universitat Oberta de Catalunya es classifiquen en assignatures de Formació Bàsica (60 crèdits), assignatures Obligatòries (126 crèdits), assignatures Optatives (49 crèdits) i el Treball Final de Grau (6 crèdits).

A la Universitat Oberta de Catalunya, l'alumne pot escollir cursar les assignatures optatives de *Pràctiques empresarials I* i *Pràctiques empresarials II*, cadascuna de les quals equival a 6 crèdits ECTS, dintre dels 48 crèdits optatius que ha d'assolir per obtenir la titulació. Segons els requisits de la universitat, per poder cursar aquestes assignatures pràctiques, s'han d'haver aprovat prèviament totes les assignatures de Formació Bàsica i Obligatòria, tret del TFG.

Respecte a les assignatures optatives, malgrat que la Universitat Oberta de Catalunya ofereix un gran ventall de disciplines (Gràfic 6), la meitat dels crèdits optatius pertanyen a les branques de coneixement de Màrqueting i Empresa. No obstant, la disciplina de Cooperació requereix una menció especial, ja que aquests coneixements només s'imparteixen en aquest centre i a l'escola Ostelea.

Gràfic 6. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau en Turisme, Universitat Oberta de Catalunya, curs acadèmic 2018-2019.

Font: Elaboració pròpia, 2019

El pla d'estudis del Grau en Turisme que imparteix l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera s'estructura en 60 crèdits de Formació Bàsica, 120 crèdits Obligatoris (dels quals 12 crèdits corresponen a pràctiques externes), 48 crèdits d'assignatures Optatives i 12 crèdits del Treball Final de Grau.

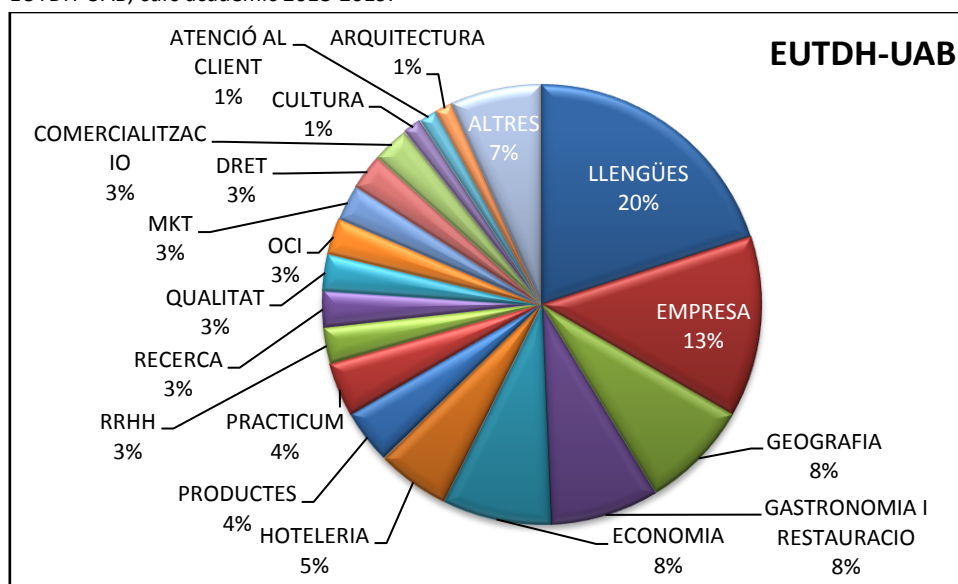
Durant el Grau en Direcció Hotelera que es cursa a l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera es cursen 60 crèdits de Formació Bàsica, 108 crèdits d'assignatures Obligatòries i 48 crèdits d'assignatures Optatives. Les pràctiques externes, o *Practicum*, equivalen a 12 crèdits i el Treball Final de Grau té un pes de 12 crèdits ECTS.

Dintre del mateix recinte de l'escola es troba ubicat l'*Hotel Campus UAB*, un Hotel-Escola (gestionat actualment pel Grup HOTUSA) on els alumnes del Grau en Direcció Hotelera poden realitzar pràctiques, anomenades pràctiques residents, d'algunes assignatures del Grau de Direcció Hotelera. La durada de les pràctiques residents és, segons la fitxa de la titulació, de cinc setmanes per a cadascuna de les àrees on els alumnes realitzen la formació (recepció, cuina i restauració).

Tal com s'ha esmentat anteriorment, els estudiants d'aquesta universitat són els alumnes que més opcions tenen alhora de cursar els crèdits optatius de la seva titulació, no només en el nombre de matèries, sinó també en el nombre de disciplines (61 assignatures de 19 branques de coneixement diferents), tal com es mostra en el Gràfic 7.

D'aquest ampli ventall destaquen les matèries pertanyents a Atenció al Client, Comercialització i Recursos Humans (RRHH) que, tot i el seu baix nombre de crèdits oferts (entre totes sumen un 7%), són propis d'aquest centre, no trobant-se a cap altra facultat o escola analitzada; així com les d'Arquitectura i Oci, que únicament són impartides a un altre centre (EUHT Sant Pol i Ostelea, respectivament).

Gràfic 7. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau en Direcció Hotelera i Grau en Turisme, EUTDH-UAB, curs acadèmic 2018-2019.

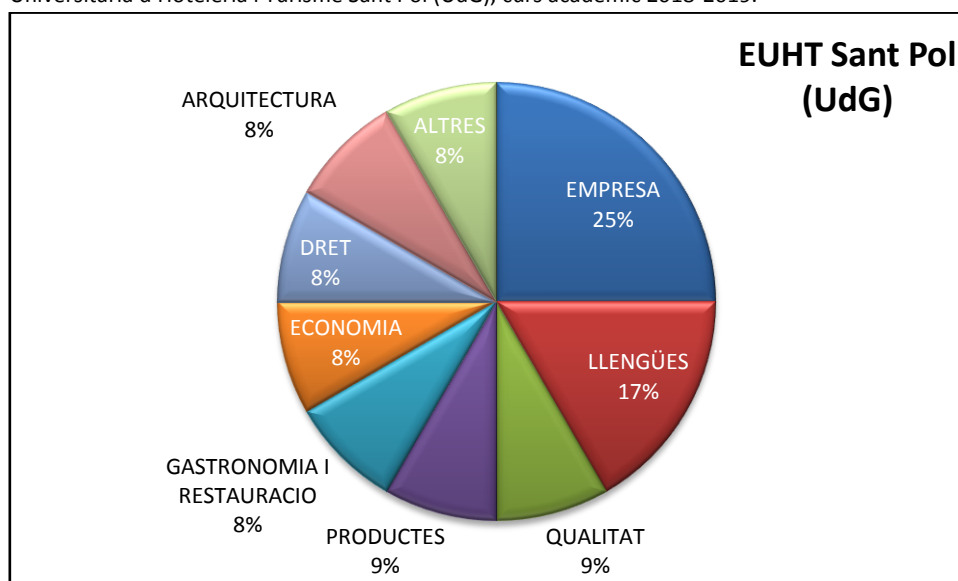
Font: Elaboració pròpia, 2019

Segons la plana web de l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar, <https://santpol.edu.es/ca/>, el pla d'estudis del Grau en Gestió Hotelera i Turística està format per:

- 66 crèdits d'assignatures de Formació Bàsica
- 108 crèdits d'assignatures Obligatòries
- 24 crèdits Optatius
- 24 crèdits de pràctiques en empresa (*Practicum*)
- 12 crèdits del Treball Final de Grau

Entre les diferents disciplines que pot escollir l'alumne per cursar els crèdits optatius establerts al pla d'estudis, destaquen les àrees d'Empresa i Arquitectura. La primera, per concentra gran part de les assignatures a triar, amb un 25% del total d'assignatures ofertes; i la segona per ser un dels dos únics centres analitzats on s'imparteix aquesta àrea de coneixements. No obstant, les assignatures de les branques de Llengües i Qualitat també tenen un gran nombre de matèries disponibles per cursar ja que, juntament amb l'àrea d'Empresa, representen la meitat de les matèries optatives que s'imparteixen. Les altres disciplines que es poden cursar són les relacionades amb els productes turístics, la gastronomia i la restauració, l'economia i el dret.

Gràfic 8. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau en Gestió Hotelera i Turística, Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme Sant Pol (UdG), curs acadèmic 2018-2019.

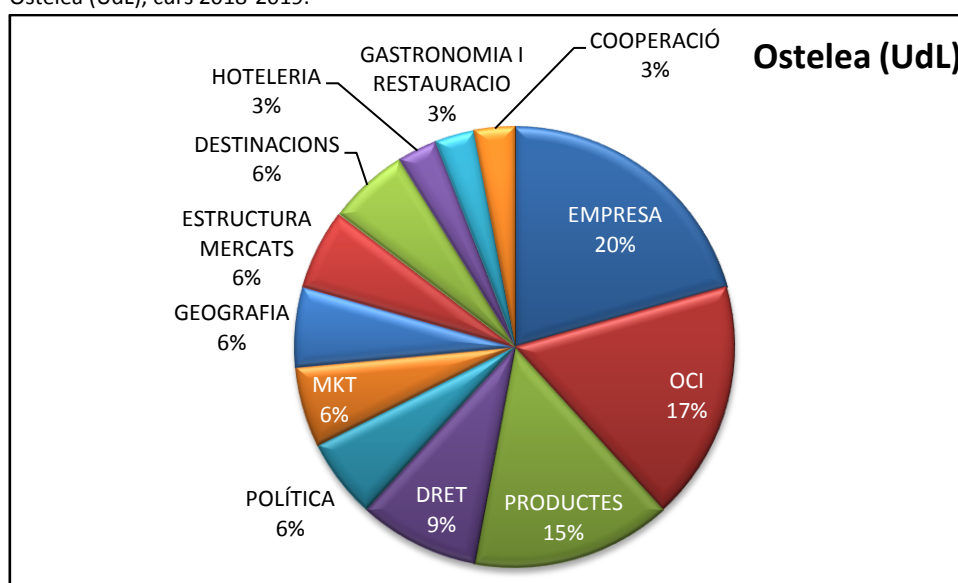

Font: Elaboració pròpia, 2019

El pla d'estudis del Grau en Turisme i Oci que s'imparteix a l'Escola de Turisme Ostelea s'estructura de la següent manera: durant els dos primers cursos acadèmics, l'alumne estudia 60 crèdits a cada curs de matèries obligatòries. Al tercer any, l'alumne ha d'assolir 36 crèdits de matrícules obligatòries i 24 crèdits d'assignatures optatives. I Finalment, a quart, l'alumne s'ha de matricular de 24 crèdits obligatoris, corresponents a una assignatura, les pràctiques externes (12 crèdits) i el Treball Final de Grau, 6 crèdits ECTS; i 36 crèdits optatius.

Al Gràfic 9 es poden veure les disciplines que imparteixen les assignatures optatives a l'Escola de Turisme Ostelea. Malgrat el seu percentatge, de totes les branques de coneixement implicades, destaquen les assignatures pertanyents a Estructura de Mercats, Política, Cooperació i Oci, ja que les dues primeres només s'imparteixen a Ostelea i les altres dos centres formatius, Ostelea i la UOC i l'EUTDH-UAB, respectivament.

Gràfic 9. Assignatures Optatives. Branques de coneixement, Grau en Turisme i Oci, Escola de Turisme Ostelea (UdL), curs 2018-2019.

Font: Elaboració pròpia, 2019

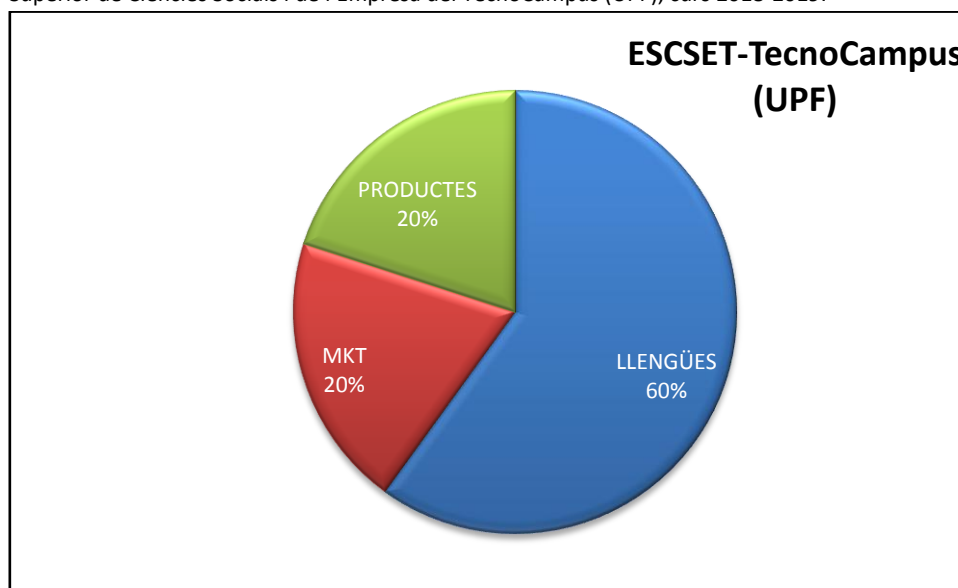
A la pàgina web⁸ de la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi hi ha exposat el pla d'estudis d'ambdues modalitats (bilingüe o anglès). Cada semestre es realitzen entre 29 i 31 crèdits, sent el còmput anual de 60 crèdits per curs (dos semestres).

Els dos primers cursos ofereixen una visió general del sector, així com les diferents sortides professionals que existeixen. A partir del tercer curs (cinquè semestre), els dos programes s'unifiquen i la docència de totes les assignatures son en anglès i l'alumnat ha de triar entre els diferents itineraris d'especialització que s'imparteixen i que combinen la docència a l'aula amb pràctiques a diferents empreses. Finalment, al setè semestre, els alumnes han de decidir entre marxar fora per a realitzar les assignatures de International Internship o Study Abroad (cadascuna de 30 crèdits ECTS), o realitzar el Barcelona Track: una conjunt d'assignatures relacionades amb la gastronomia, el turisme responsable i l'empresa.

El pla d'estudis del Grau en Turisme i Gestió del Lleure inclou 60 crèdits de Formació Bàsica, 120 crèdits d'assignatures Obligatòries i 20 crèdits Optatius. Les pràctiques en empreses tenen un pes de 20 crèdits ECTS i el Treball Final de Grau té una càrrega lectiva equivalent a 20 crèdits ECTS.

Totes les matèries estan agrupades en cinc blocs: Fonaments de turisme i oci, Gestió de l'empresa turística, Gestió de l'oci, Màrqueting turístic i Llengua estrangera. (TecnoCampus) Tres assignatures (18 crèdits), de les cinc matèries optatives (28 crèdits ECTS en total) de l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus (Gràfic 10) pertanyen al bloc de Llengües (alemany, francès i italià), mentre que la resta està format per assignatures relacionades amb el Màrqueting i els Productes turístics.

Gràfic 10. Assignatures Optatives. Branques de coneixement. Grau en Turisme i Gestió del Lleure, Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus (UPF), curs 2018-2019.

Font: Elaboració pròpia, 2019

La Taula 5 mostra el nombre de crèdits per a cada titulació segons el tipus d'assignatura (Formació Bàsica, Obligatòria, Optativa...).

⁸ <https://www.htsi.url.edu/grado-turismo-direccion-hotelera/plan-de-estudios-turismo/>

Al quadre també és possible observar el promig i la mediana del conjunt crèdits de cadascuna de les modalitats d'assignatures. Aquests valors estadístics varien si es tenen en compte les escoles adscrites a la UdG, ja que al compartir el mateix pla d'estudis que el centre propi (Facultat de Turisme), fa desviar el centre cap a la seva posició.

Pel que fa a les assignatures de Formació Bàsica, totes les universitats (excepte la UdG i les seves escoles adscrites) han estimat un nombre de 60 crèdits ECTS per a aquesta educació introductòria fonamental.

Respecte a les assignatures Obligatòries, de mitjana es cursen 114 crèdits ECTS, la majoria de les quals (79,04%) són de 6 crèdits, seguides de les de 4 crèdits (10,75%) i les de 9 crèdits (3,27%). També hi ha un 1,87% d'assignatures que tenen una càrrega lectiva de 5 crèdits.

D'altra banda, de les 245 assignatures Optatives analitzades, més de la meitat (53,06%) es cursen a quart curs i només un 8,98% que es realitzen a tercer. No obstant, el 23,67% es poden realitzar entre tercer i quart; i un 8,98% no tenen un curs definit on realitzar-les.

Taula 5. Pla d'Estudis. Distribució del nombre de crèdits segons el tipus d'assignatura

UNIVERSITAT	TITULACIÓ	FORMACIÓ BÀSICA	OBLIGATÒRIES	OPTATIVES	PRÀCTIQUES EXTERNES	TREBALL FINAL DE GRAU	ALTRES
UAB. Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera	Grau en Direcció Hotelera	60	108	48	12	12	
Universitat Rovira i Virgili	Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria	60	104	46	24	6	
UdG. Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol	Grau en Gestió Hotelera i Turística	66	108	24	24	12	6
URL. Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi	Grau en Gestió Turística i Hotelera	-----	-----	-----	-----	-----	
Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT	Grau en Turisme	60	78	54	18	30	
UAB. Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera	Grau en Turisme	60	120	48	12*	12	
UdG. Escola Universitària de Turisme Euroaula	Grau en Turisme	66	108	33	12	15	6
UdG. Escola Universitària Formatic Barcelona	Grau en Turisme	66	108	33	12	15	6
UdG. Escola Universitària Mediterrani	Grau en Turisme	66	108	33	12	15	6
Universitat de Girona	Grau en Turisme	66	108	33	12	15	6
Universitat de Lleida	Grau en Turisme	60	120	36	15	9	
Universitat Oberta de Catalunya	Grau en Turisme	60	126	48	12*	6	
UPF. Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa	Grau en Turisme i Gestió del Lleure	60	120	20	20	20	
UdL. Escola de Turisme Ostelea	Grau en Turisme i Oci		180	60	12*	6*	
	Mediana	60	114	35	12	15	6
	Promig	63	115	40	16	14	6
	Mediana (sense escoles adscrites UdG)	60	114	47	18	12	6
	Promig (sense escoles adscrites UdG)	61	117	42	18	14	6

Font: Elaboració pròpia, 2018

* aquests crèdits formen part del còmput d'assignatures obligatòries

5. PRÀCTIQUES

Tampoc a tots els centres analitzats hi ha informació detallada sobre les pràctiques que realitza l'estudiant fora del centre d'estudis, i segons la facultat o escola, pot oscil·lar entre els 12 crèdits ECTS de la Universitat de Girona, i als 42 crèdits que ha de cursar l'estudiant del Grau en Direcció Hotelera que imparteix l'Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB).

Independentment de les pràctiques curriculars, aquelles que figuren a l'expedient, tots els centres ofereixen la possibilitat de realitzar altres pràctiques externes, anomenades pràctiques extracurriculars.

A l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT, existeixen dues assignatures de pràctiques en empreses, anomenades *Practicum*, que l'alumne ha de cursar per obtenir el títol. Cada assignatura representa 9 crèdits ECTS i té una càrrega lectiva de 225 hores. El *Practicum I* o *Practicum d'iniciació*, es realitza durant el segon curs i el seu objectiu és apropar el món laboral a l'estudiant. El *Practicum II* o *Practicum d'Implicació*, es realitza durant el tercer curs i vol endinsar l'alumne dins la realitat laboral del sector. (CETT) Una de les dues assignatures de *Practicum*, preferentment el *Practicum I*, s'ha de realitzar obligatòriament en alguna de les empreses del Grup CETT (*Hotel Alimara Barcelona, Àgora BCN Residència Universitària Internacional, CETT Consultors, Viatges Century*).

A la Universitat de Girona, el *Pràcticum* és, segons la seva fitxa, una assignatura obligatòria de 12 crèdits ECTS en la qual "*l'estudiant realitzarà una estada formativa de 275 hores en una empresa/institució turística ubicada en territori nacional o a l'estranger preferentment entre el 12 d'abril de 2019 al 21 de juny de 2019*". (Universitat de Girona, Facultat de Turisme)

L'assignatura de Pràctiques Externes del Grau en Turisme que s'imparteix a la Universitat de Lleida, també anomenada *pràcticum*, és una assignatura obligatòria de 15 crèdits que es realitza durant el quart curs. Per poder-la cursar, s'han d'haver superat prèviament 150 crèdits. La guia docent de l'assignatura estableix els períodes per a realitzar les pràctiques (primer semestre, segon semestre o estiu), les competències a assolir per part de l'alumne segons el perfil de l'activitat a desenvolupar, la distribució de les hores docents i el sistema d'avaluació de l'assignatura.

Segons el pla d'estudis del Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria, per poder cursar les assignatures de *Pràctiques Externes I* i *Pràctiques Externes II* s'han d'haver superat el 40% i el 50% dels crèdits del grau, respectivament.

En el pla d'estudis del Grau en Direcció Hotelera de l'Escola de Turisme i Direcció Hotelera consten de tres assignatures de pràctiques externes (*Practicum, Pràctiques de Restauració i Pràctiques Nacionals i Internacionals*). Les assignatures de *Practicum* i *Pràctiques Nacionals i internacionals* tenen un pes de 12 crèdits ECTS (300 hores) cadascuna, mentre que l'assignatura de *Pràctiques de Restauració* té una equivalència de 6 crèdits ECTS (150 hores). A més, dintre del mateix recinte de l'escola es troba ubicat l'*Hotel Campus UAB*, un Hotel-Escola (gestionat actualment pel Grup HOTUSA) on els alumnes realitzen les anomenades pràctiques residents, una formació pràctica d'algunes de les assignatures del Grau de Direcció

Hotelera. La durada de les pràctiques és, segons la fitxa de la titulació, de cinc setmanes per a cadascuna de les àrees on els alumnes realitzen les pràctiques (recepció, cuina i restauració).

En el cas del Grau en Turisme, les assignatures de pràctiques externes són *Pràcticum I*, *Pràcticum II* i *Pràctiques Externes*, cadascuna amb una càrrega lectiva de 12 crèdits.

Un dels requisits de l'alumne per poder realitzar les pràctiques externes és *"no mantenir una vinculació laboral amb l'entitat col·laboradora on es vulguin fer les pràctiques o una relació de parentiu de fins a segon grau amb algun directiu o amb el tutor/a extern/a"*. (Escola de Turisme i Direcció Hotelera)

En el Grau en Turisme i Oci, que s'imparteix a l'Escola de Turisme Ostelea, les pràctiques externes (30 crèdits ECTS) formen part del pla d'estudis, com a assignatures obligatòries, i es cursen des del primer any. Durant tot el grau, l'alumne haurà de realitzar quatre períodes de pràctiques externes curriculars, una per a cada curs acadèmic. Als tres primers cursos, les assignatures de *Pràctiques en empreses i institucions I*, *II* i *III* té un pes de 6 crèdits cadascuna, mentre que al quart curs, l'assignatura *Pràctiques en empreses i institucions IV* té una càrrega lectiva corresponent a 12 crèdits ECTS.

"Els estudiants del Grau en Gestió Turística i Hotelera realitzen quatre mesos de pràctiques en empreses nacionals durant el segon quadrimestre del tercer curs, ampliables a quatre mesos més en empreses internacionals". "Els estudiants realitzen les seves pràctiques a través de l'assignatura "Formació a l'empresa" (semestre 6) i International Internship (semestre 7). A més, aquells estudiants que ho desitgin, poden realitzar Experiències Professionals Complementàries (EPC)". (Facultad de Turismo y Dirección Hotelera Sant Ignasi)

Durant el semestre 7, primer semestre de l'últim curs, els alumnes poden triar entre fer una estada acadèmica internacional o realitzar una estada pràctica internacional. Aquestes estades tenen un equivalent de 30 crèdits ECTS cadascuna, igual que l'assignatura del semestre 6 *"Formació a l'empresa"*, i formen part del pla d'estudis a cursar.

Com s'ha pogut observar en aquest apartat, existeix una gran diversitat d'opinions en relació al nombre d'hores que els alumnes han de realitzar d'estades pràctiques a les empreses; tot i que el Llibre Blanc (ANECA, 2004) es va acordar *establir un mínim de 240 hores, que corresponen a uns tres mesos d'aprenentatge pràctic*. En aquest sentit, tots els plans d'estudi superen amb escreix les hores consensuades.

6. TREBALL FINAL DE GRAU

De la mateixa manera que passa amb les Pràctiques Externes, no totes les titulacions publiquen informació específica sobre el Treball Final de Grau, o qualsevol de les seves denominacions, més enllà de la càrrega lectiva, en nombre de crèdits ECTS, que representen. A més, cada centre atorga al Treball Final de Grau un nombre de crèdits diferents en funció de la càrrega lectiva dedicada que oscil·la entre els 6 crèdits, de la Universitat Rovira i Virgili o la Universitat Oberta de Catalunya, i els 30 crèdits ECTS de l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT. Així mateix, alguns centres inclouen el TFG dins les assignatures obligatòries a cursar, com l'Escola de Turisme Ostelea, mentre que altres li atorguen una categoria específica dins el pla d'estudis.

El Treball Final de Grau de l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT, anomenat Projecte Final de Grau, suposa una càrrega lectiva de 30 crèdits ECTS. Ha d'estar relacionat amb la especialitat escollida i l'alumne pot escollir realitzar el treball segons una motivació personal; o a partir de formar part d'algun grup d'investigació de la universitat, empresa, organisme o institució. Els aspectes a avaluar dels quals es compona el TFG són la memòria escrita, la redacció d'un article i la defensa oral del treball.

El Treball Final de Grau de la Universitat de Girona (Facultat de Turisme), o TFG, és una assignatura de 15 crèdits ECTS, que equivalen a 375 hores. El TFG consisteix en la elaboració d'un treball escrit (que representa el 80% de la nota) i la presentació i defensa oral del mateix (20% de la nota).

A la Universitat de Lleida, el Treball Final de Grau o TFG és una assignatura obligatòria de 9 crèdits ECTS, que es realitza durant tot el quart curs. Per poder-la matricular, l'alumne ha d'haver superat 150 crèdits de la titulació. Segons la guia docent de l'assignatura, les modalitats entre les quals l'alumne pot enfocar la realització dels seu treball poden ser *“un treball acadèmic empíric o d'assaig sobre una matèria o qüestió determinada relacionada amb els continguts del Grau; un treball de revisió i investigació bibliogràfica centrat en diferents camps relacionats amb el Grau; un treball de simulació de situacions de tipus professional relacionades amb els diferents àmbits de l'exercici professional per als que qualifica el Grau; o un projecte desenvolupat en el si d'una entitat externa a la Facultat de Dret i Empresa (empreses, institucions públiques i privades, ONGD i Moviments solidaris) sobre una matèria relacionada amb el Grau, sempre i quan aquest projecte no s'hagi realitzat durant el decurs de les Pràctiques Acadèmiques Externes Curriculars”*. (Universitat de Lleida)

Segons dicta la Universitat Rovira i Virgili, *“per poder matricular l'assignatura de Treball de Fi de Grau, és requisit indispensable haver superat el 70% dels crèdits totals del grau”*.

La principal diferència en el Treball Final de Grau de la Universitat Oberta de Catalunya és que la defensa del treball es realitza de manera virtual i en directe davant el tribunal avaluador. A més de la defensa oral, també s'avaluen el procés d'elaboració del treball i el document escrit. El requisit previ a la seva matriculació és l'assoliment de tots els crèdits de Formació Bàsica i Obligatòries.

El Treball Final de Grau del Grau en Turisme i Oci que imparteix l'Escola de Turisme Ostelea també té la consideració d'assignatura obligatòria i equival a 6 crèdits ECTS.

El Treball Final de Grau vol ser un treball de síntesi de tots els ensenyaments apresos durant el grau, però com s'ha pogut observar, cada institució li atorga un pes diferenciat en el pla d'estudis i un requisits propis a l'hora de poder-lo cursar; la qual cosa fa pensar que l'única característica comuna a tots els graus (més enllà de l'estructura fixada de realitzar una memòria i una exposició oral) és que aquesta assignatura s'imparteix al darrer curs.

7. IDIOMES

La Taula 6 mostra les diferents llengües estrangeres que es poden aprendre segons els diferents centres d'estudi. Com es pot observar, totes les escoles analitzades imparteixen com a llengües estrangeres l'anglès, l'alemany i, a excepció de l'Escola de Turisme Ostelea, també el francès.

Taula 6. Idiomes. Llengües estrangeres que es poden aprendre, segons centre

	ANGLÈS	ALEMANY	FRANCÈS	XINÈS	ITALIÀ	RUS
UAB. Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera	X	X	X	X		
Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT	X	X	X	X	X	
Universitat de Girona	X	X	X	X	X	X
UdG. Escola Universitària de Turisme Euroaula	X	X	X	X	X	X
UdG. Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol	X	X	X			
UdG. Escola Universitària Formatic Barcelona	X	X	X			
UdG. Escola Universitària Mediterrani	X	X	X	X	X	X
Universitat de Lleida	X	X	X			
UdL. Escola de Turisme Ostelea	X	X				X
Universitat Oberta de Catalunya	X	X	X			
UPF. Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa	X	X	X		X	
URL. Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi	X	X	X			
Universitat Rovira i Virgili	X	X	X			

Font: Elaboració pròpia, 2018

A continuació s'expliquen les especificacions dels diferents idiomes que es poden cursar als centres analitzats.

A l'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT, les assignatures són impartides en català, castellà i anglès. A més, també s'estudia una segona llengua estrangera (francès o alemany) i és possible aprendre una tercera llengua (italià o xinès) com a assignatura optativa.

L'anglès, com a assignatura de llengua estrangera, té un pes global de 27 crèdits, repartits en tres assignatures de 9 crèdits cadascuna, que s'estudien durant els tres primers anys del grau. No s'admeten convalidacions de títols oficials i tots els alumnes han de cursar l'assignatura *"Comunicació en anglès: Nivell avançat"*. No obstant, a l'hora d'incorporar-se al grau, l'alumne realitza una prova de nivell per tal d'encaixar-lo millor en el seu grup d'anglès; i per tant, si un alumne té un nivell alt, no és necessari que realitzi el curs inicial i pot accedir directament a un dels dos cursos superiors. Hi ha assignatures obligatòries a cursar en aquesta llengua a partir del tercer curs, però també es poden realitzar tots els estudis en anglès des del primer any, i obtenir el *Bachelor Degree in Tourism*.

Les classes de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona són impartides en català i castellà. Tot i que a tercer hi ha una assignatura obligatòria a cursar en anglès. Tot i això, existeix la possibilitat de realitzar les resta d'assignatures de tercer en anglès.

Per tal d'obtenir el títol, la Universitat de Girona requereix assolir el nivell B2.2 d'anglès i el nivell B1 en una segona llengua estrangera (francès o alemany). També hi ha la possibilitat

d'estudiar com a tercera llengua estrangera italià, xinès o rus; malgrat no tots els idiomes i nivells s'ofereixen en tots els cursos acadèmics⁹.

Tot i que la Facultat de Turisme admet el reconeixement de diferents certificats oficials a l'hora d'assolir els requeriments de llengua estrangera, tots els alumnes han de cursar 36 crèdits (6 assignatures) en *Llengües estrangeres aplicades al turisme*.

Les llengües emprades durant els estudis del grau són, segons la Universitat de Lleida, el català (60%), el castellà (27.5%), l'anglès (7.5%) i una segona llengua estrangera (5%) que pot ser francès o alemany.

Segons la *Normativa de Terceres Llengües als Estudis de Grau*, publicada per la Universitat de Lleida, els alumnes han d'acreditar, mitjançant un certificat oficial o la realització d'un examen, haver adquirit els coneixements corresponents al nivell B1 del Marc Europeu Comú de Referència (MECR) d'anglès, francès, alemany o italià. No obstant, els alumnes que hagin iniciat els estudis de Grau el curs acadèmic 2018-2019, hauran d'acreditar haver assolit els coneixements en equivalents al nivell B2 de qualsevol de les llengües esmenades.

Les llengües emprades durant el Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria són el català, el castellà, l'anglès i el francès o l'alemany com a segona llengua estrangera. Per poder sol·licitar el títol, s'ha d'haver assolit el nivell B1 d'una llengua estrangera, preferentment l'anglès, tot i que també pot ser el francès, l'alemany, l'italià o el portuguès. (Universitat Rovira i Virgili)

A l'EU Mediterrani, les classes s'imparteixen en català, castellà, anglès, francès i alemany; tot i que també hi ha la possibilitat d'aprendre xinès, italià i rus. Al finalitzar els estudis, l'alumne haurà d'acreditar un nivell B2 d'anglès, francès, alemany o italià. L'EU Mediterrani és, juntament amb l'EU Formatic Barcelona, el centre on més idiomes es poden aprendre, ja que imparteixen fins a sis llengües estrangeres diferents.

Les classes de l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera i s'imparteixen en català, castellà i anglès. A més, també s'estudia una segona llengua francès, alemany o xinès.

Tot i no ser un requisit, l'escola recomana tenir un nivell B2 d'anglès a l'hora d'accedir al grau en anglès per tal de poder seguir els estudis amb normalitat.

Les classes de l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar s'imparteixen en castellà i anglès.

A l'Escola de Turisme Ostelea, les classes són impartides en castellà i anglès. Segons el centre, també es pot cursar alemany o rus com a assignatura optativa.

El acabar els estudis, els estudiants han d'acreditar el nivell B2 en una qualsevol de les llengües estrangeres que es poden examinar a les Proves d' Accés a la Universitat (anglès, francès, alemany o italià), sempre que aquests alumnes hagin accedit a través de les Proves d' Accés a

⁹ En el curs 2018-2019 no s'han ofert les assignatures de Xinès I, Xinès II, Italià I, Italià II, Rus I, Rus II, Alemany II i Alemany avançat I.

la Universitat (PAU) o Cicles Formatius de Grau Superior (CFGs), tal com estableix la *Normativa académica de los estudios oficiales de grado* (Ostelea, 2017).

Segons la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi, el Grau en Gestió Turística i Hotelera *“és un programa bilingüe, en el qual els dos primers cursos s'imparteixen en castellà i els dos últims en anglès (més del 55% dels crèdits del pla d'estudis s'imparteixen en anglès)”*.

En funció de la modalitat escollida per cursar els estudis, les classes s'imparteixen en castellà o anglès. També s'estudia una segona llengua estrangera que pot ser alemany o francès.

Per tal de cursar la modalitat bilingüe, on els dos darrers cursos són impartits íntegrament en anglès, els estudiants han d'acreditar un nivell B1 d'anglès i un nivell C1 de castellà. Mentre que als estudiants que cursin els estudis en la modalitat 100% anglès, han de tenir un nivell equivalent al nivell B2.2 del MECR en el moment d'accedir al grau.

No obstant, al finalitzar els estudis, tots els alumnes han d'acreditar coneixements equivalents al nivell B2 (MECR) d'una llengua estrangera (anglès, francès, alemany o italià).

L'EUT Euroaula defineix el seu Grau en Turisme com un programa bilingüe, ja que les classes són impartides en castellà i anglès. El pla d'estudis estableix el francès o l'alemany com a segona llengua estrangera a cursar, tot i que també és possible aprendre l'italià, el xinès i el rus.

Les classes de l'EU Formatic Barcelona són impartides en català, castellà i anglès. A més del francès i l'alemany com a llengües estrangeres.

Finalment, abans de finalitzar els estudis del Grau en Turisme i Gestió del Lleure, l'estudiant ha d'acreditar tenir un nivell B2 d'anglès (o d'una altra llengua estrangera). Per tal d'assolir aquest requisit, l'escola ofereix dins el pla d'estudis l'anglès com a assignatura de llengua estrangera a primer, segon i tercer curs. Si un estudiant acredita el nivell exigít abans del tercer curs, podrà optar per continuar estudiant anglès (nivell C1) o aprendre una altra llengua: francès, alemany o rus. (TecnoCampus)

I a la UOC, *“el Campus Virtual, la informació docent i els materials didàctics de la UOC s'imparteixen en català; l'idioma de relació amb els professors i els companys i el dels exàmens és el que vulgueu, català o castellà”*. (Universitat Oberta de Catalunya) En aquest centre també s'imparteix el francès o l'alemany com a llengües estrangeres, a més de l'anglès.

Sorprenentment, no tots els centres utilitzen el català com a llengua vehicular de les classes, l'EUHT Sant Pol de Mar, l'Escola de Turisme Ostelea i la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi i l'EUT Euroaula imparteixen les matèries en castellà i anglès; fet que es podria entendre per facilitar l'adaptació als estudiant d'intercanvi.

En quant al nombre de llengües estrangeres que es poden estudiar, la majoria de centres (el 38%) només imparteixen una segona llengua, a escollir entre dues o tres opcions; i un 15% ofereix, a més d'aquesta segona llengua, la possibilitat de cursar alguna assignatura optativa d'idiomes. Només quatre dels centres analitzats (CETT-UB, UdG, EU Formatic Barcelona i EU Mediterrani) incorporen dins el seu pla d'estudis l'aprenentatge de dues llengües estrangeres diferents de l'anglès. D'altra banda, a l'ESCSET i l'Escola de Turisme Ostelea l'aprenentatge

d'altres llengües estrangeres diferents a l'anglès només es realitzar mitjançant assignatures optatives.

8. PREUS

Per norma general, els centres públics estan subjectes al decret de preus públics que publica anualment la Generalitat de Catalunya, mentre que els centres adscrits o privats poden determinar els seus propis barems a l'hora d'establir el preu a pagar, ja sigui per crèdit matriculat o per curs acadèmic (60 crèdits).

Els centres només solen informar del preu del primer curs ja que la matrícula dels successius anys es pot veure condicionada depenent del nombre de crèdits a cursar i/o si són crèdits nous o repetits.

A la Taula 7 es pot observar una comparativa dels diferents preus que s'han d'abonar a l'hora d'estudiar algun dels graus universitaris analitzats.

Taula 7. Preus. Cost de la matrícula del primer curs segons centre i titulació, curs acadèmic 2018-2019

	PREU PER CRÈDIT	MATRÍCULA PRIMER CURS*
Grau en Direcció Hotelera - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)	94,00 €	5.640 €
Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria - Universitat Rovira i Virgili	25,27 €	1.657 €
Grau en Gestió Hotelera i Turística - UdG. Sant Pol de Mar		9.750 €
Grau en Gestió Turística i Hotelera - URL. Facultat de Turisme i Direcció Hotelera - Sant Ignasi	-----	-----
Grau en Turisme - CETT		6.279 €
Grau en Turisme (anglès) - CETT		6.279 €
Grau en Turisme - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)	82,00 €	4.920 €
Grau en Turisme (anglès) - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)		4.920 €
Grau en Turisme - UdG	25,27 €	1.657 €
Grau en Turisme - UdG. EUT Euroaula		3.960 €
Grau en Turisme - UdG. EU Formatic Barcelona		3.635 €
Grau en Turisme - UdG. EU Mediterrani		4.875 €
Doble Grau en Màrqueting / Turisme - UdG. EU Mediterrani		6.305 €
Grau en Turisme - UdL	25,27 €	1.657,12 €
Doble Grau en Administració i Direcció d'Empreses / Turisme (ADETUR) - UdL		Preu Públic
Grau en Turisme - UOC	20,42 €	-----
Doble Grau en Administració d'Empreses i Gestió de la Innovació / Turisme i Gestió del Lleure - UPF. TecnoCampus		5.294 €
Grau en Turisme i Oci - UdL. OSTALEA		5.900 €

Font: Elaboració pròpia, 2018

* la matrícula del primer curs correspon a 60 crèdits

Tal com es pot observar, la matrícula anual del primer curs (60 crèdits) als centres públics és de 1.657€ aproximadament, mentre que als centres adscrits i a les universitats privades, el preu de la matrícula oscil·la entre els 3.635€ del Grau en Turisme de l'EU Formatic Barcelona i els 9.750€ del Grau en Gestió Hotelera i Turística de l'EUDTH de Sant Pol de Mar.

L'Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT és un centre adscrit i, per tant, no està subjecte al règim de preus públics. Segons les dades publicades per la Generalitat de Catalunya referents a la preinscripció universitària (convocatòria juny 2018), el preu orientatiu del primer curs és de 6.279€.

La Facultat de Turisme (Universitat de Girona), la Facultat de Turisme i Geografia (Universitat Rovira i Virgili) i la Facultat de Dret, Economia i Turisme (Universitat de Lleida) són centres públics, i, per tant, se'ls hi aplica el decret de preus públics que determina anualment la

Generalitat de Catalunya. En el cas del Grau en Turisme, el preu del crèdit és de 25,27€ i el total de la matrícula per al primer curs és, incloent les taxes administratives, de 1.657€ aproximadament (1.657,12€ en el cas de la Universitat de Lleida, segons el web de la Facultat).

El preu orientatiu del primer curs de l'Escola Universitària Mediterrani és, segons la Universitat de Girona, de 4.875€. Això és degut a que, al tractar-se d'un centre adscrit, és l'escola la que fixa els preus dels graus.

El primer curs del Grau en Turisme impartit a l'Escola Universitària Formatic Barcelona té un cost aproximat de 3.635€, segons dades de la Universitat de Girona.

Tot i tractar-se d'un campus virtual, la Universitat Oberta de Catalunya es regeix pel decret de preus públics que dictamina la Generalitat de Catalunya. En el cas del Grau de Turisme, el preu del crèdit és de 20,42€.

Al tractar-se d'un centre adscrit, és la pròpia Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera la que fixa els preus acadèmics. L'escola estableix un preu de 82€ per crèdit en el cas del Grau en Turisme, mentre que en el Grau en Direcció Hotelera el preu del crèdit és de 94€.

La matrícula del primer curs del Grau en Gestió Hotelera i Turística que imparteix l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar té un preu aproximat de 9.750€, segons la fitxa del grau elaborada per la Universitat de Girona.

Tant la Universitat Ramon Llull com la Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi són centres privats i, per tant, no estan subjectes al decret de preus públics de les universitats catalanes. Tanmateix, el centre estableix la superació d'una prova d'accés pròpia i el compliment de diversos requisits acadèmics i d'idiomes per tal de poder cursar els seus estudis. Els preus per al curs acadèmic 2019-2020, publicats a la web de la titulació, varien en funció del moment del pagament de la matrícula, així com de la modalitat de pagament triada. No obstant, el preu total del curs (per a estudiants espanyols) oscil·la entre els 7.787,43€ (pagament únic abans del 15 d'abril) i els 8.450,19€ (pagament per mensualitats).

El preu total per als estudiants internacionals, és de 10.137,43€ (pagament únic) o 10.784,50€ (si es realitza en tres pagaments). Aquests preu, però, es manté constant durant tot el temps que durin els estudis (només per als estudiants internacionals).

Segons la web de l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus (ESCSET), el preu de la matrícula de primer curs de la doble titulació en Turisme i Gestió del Lleure/Administració d'Empreses, amb les taxes i assegurances incloses, és de 5.294€. A aquest preu se li han de descomptar, si s'escau, les deduccions establertes per a Famílies nombroses i Persones amb Discapacitat superior al 33%.

Com s'ha pogut observar, el rang de preus dista molt de si es tracta d'un centre públic o privat i, en aquest segon cas, també existeix un gran ventall de preus en funció del centre i la titulació; arribant a multiplicar per sis el preu de la matrícula d'un centre públic.

9. DOBLES TITULACIONS

A continuació es presenta informació més detallada sobre els Doble Grau que ofereixen algunes universitats en combinació amb els estudis en turisme, com s'ha pogut visualitzar anteriorment a la Taula 1 (Introducció).

9.1. DOBLE GRAU EN ADMINISTRACIÓ I DIRECCIÓ D'EMPRESES I TURISME (ADETUR)

La Universitat de Lleida ofereix la possibilitat de cursar el Grau en Administració i Direcció d'Empreses i el Grau en Turisme de forma simultània, obtenint així els dos títols en cinc cursos acadèmics.

La titulació d'ADETUR, nom amb el qual es coneix a aquest doble grau, consta de 390 crèdits ECTS. Segons la web de la titulació (<http://www.adetur.udl.cat/ca/index.html>), aquesta titulació capacita per a exercir la professió d'*Economista, especialitzat en Empresa Turística*.

El pla d'estudis s'estructura en 72 crèdits de Formació Bàsica, 204 crèdits Obligatoris, 15 crèdits de Pràctiques Externes i 18 crèdits del Treball Final de Grau.

Els alumnes que cursin aquesta titulació, disposen d'un horari propi ja elaborat de les assignatures que han de cursar, en els quals es combinen les assignatures del Grau en Turisme en horari de matí i les assignatures del Grau en ADE durant l'horari de tarda. Aquesta titulació es va començar a impartir el curs acadèmic 2016-2017 i, per tant, enguany encara no s'ha ofert el quart curs.

Les llengües que s'utilitzen en les classes són, segons la fitxa de la titulació, el català (60%), el castellà (20%), l'anglès (15%) i el francès o l'alemany (5%) com a segona llengua estrangera.

El doble grau s'estudia a la Facultat de Dret, Economia i Turisme, centre propi de la universitat i, per tant, els alumnes han de pagar el preu públic: 25,27€ per cada crèdit cursat.

9.2. DOBLE TITULACIÓ EN ADMINISTRACIÓ I DIRECCIÓ D'EMPRESES I TURISME

La Universitat Oberta de Catalunya ofereix la possibilitat d'estudiar la doble titulació de Grau d'Administració i Direcció d'Empreses i Grau en Turisme, cursant 330 crèdits ECTS i obtenint així els dos títols individuals.

El pla d'estudis d'aquest itinerari es distribueix en 60 crèdits de Formació Bàsica, 216 crèdits Obligatoris, 42 crèdits Optatius i 12 crèdits dels dos Treball Final de Grau que ha de realitzar l'estudiant, un per a cada titulació.

La distribució dels crèdits segons les dues titulacions és la següent:

Del Grau d'ADE

- Formació Bàsica → 60 crèdits
- Assignatures Obligatòries → 108 crèdits
- Assignatures Optatives → 30 crèdits
- Treball Final de Grau → 6 crèdits

Del Grau de Turisme

- Formació Bàsica
- Assignatures Obligatòries → 108 crèdits
- Assignatures Optatives → 12 crèdits
- Treball Final de Grau → 6 crèdits

La Universitat Oberta de Catalunya permet realitzar els dos Treball Final de Grau de forma conjunta. En aquest cas, el contingut, el seguiment i l'avaluació es realitzarà conjuntament per part de professors d'ambdues titulacions.

9.3. DOBLE TITULACIÓ EN TURISME I GESTIÓ DEL LLEURE I ADE I GESTIÓ DE LA INNOVACIÓ

Degut a que l'accés als estudis de turisme que imparteix l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa (ESCSE), s'ha de realitzar a través de la doble titulació Turisme i Gestió del Lleure/Administració d'Empreses i Gestió de la Innovació, els alumnes que ho desitgin poden continuar aquests estudis obtenint així els dos títols de *Graduat/Graduada en Turisme i Gestió del Lleure per la Universitat Pompeu Fabra* i *Graduat/Graduada en Administració d'Empreses i Gestió de la Innovació per la Universitat Pompeu Fabra*.

La càrrega lectiva d'aquesta doble titulació és de 316 crèdits ECTS que es cursen en 5 cursos acadèmics, en horari de matí (de 8 a 14h) i les classes s'imparteixen en català, castellà i anglès.

El pla d'estudis del doble grau en Turisme/ADE, nom amb el qual s'abrevia a la doble titulació, està format per 64 crèdits de Formació Bàsica, 198 crèdits d'assignatures Obligatòries, 20 crèdits de pràctiques en empreses, 20 crèdits del Treball Final de Grau corresponents al Grau en Turisme i Gestió del Lleure i 14 crèdits del Treball Final de Grau corresponents al Grau en Administració d'Empreses i Gestió de la Innovació. A la web del centre¹⁰ és possible descarregar un document amb totes les assignatures a cursar en el Doble Grau ADE/Turisme, així com les matèries anàlogues a ambdues titulacions.

Les pràctiques externes tenen un pes de 20 crèdits ECTS, equivalents a 500 hores lectives.

9.4. DOBLE TITULACIÓ EN MÀRQUETING I TURISME

La doble titulació de Turisme i Màrqueting que es pot cursar a l'Escola Universitària Mediterrani dona dret a la obtenció dels títols de *Graduat/Graduada en Turisme per la Universitat de Girona* i *Graduat/Graduada en Màrqueting per la Universitat de Girona*.

Aquests estudis, que formen part de la branca de les Ciències Socials i Jurídiques, tenen una durada programada de 5 cursos acadèmics i equivalen a 360 crèdits europeus.

Degut a que l'Escola Universitària Mediterrani és un centre adscrit a la Universitat de Girona, el centre dictamina els preus que aplica a les seves titulacions. Segons la informació facilitada per la Universitat de Girona, la matrícula del primer curs té un preu aproximat de 6.305€.

Els alumnes que realitzin aquests estudis a l'Escola Universitària Mediterrani reben un portàtil *Apple*.

L'Escola Universitària Mediterrani disposa de diversos certificats de qualitat expedits per IQNet, AENOR i AQU; així com un pla de gestió basat en la norma UNE-EN ISO 9001:2008.

¹⁰ <http://www.tecnocampus.cat/ca/doble-grau/ade-turisme/presentacio>

El pla d'estudis preveu la realització de 69 crèdits ECTS durant el primer i el quart curs, 75 crèdits al segon i al tercer any i cursar els 72 crèdits restants al cinquè curs.

Dintre del pla d'estudis del Doble Grau en Turisme i Màrqueting s'inclou l'estudi de les següents llengües estrangeres: anglès, francès, alemany i xinès. Tot i que, segons la web de l'escola, els alumnes també tenen la possibilitat d'aprendre dos idiomes més: italià i rus. Al finalitzar els estudis, l'alumne haurà d'acreditar un nivell B2 d'anglès, francès, alemany o italià.

Pel que fa a les pràctiques externes, els alumnes han de realitzar una estada pràctica per a cadascuna de les titulacions. Tant mateix, per obtenir la titulació, l'alumne ha de realitzar ambdós Treball Final de Grau, un per al Grau en Turisme i l'altre per al Grau en Màrqueting.

9.5. DOBLE GRAU INTERNACIONAL EN TURISME I DIRECCIÓ HOTELERA I D'ESDEVENIMENTS

Des del curs 2018-2019, l'Escola Universitària Formatic Barcelona ofereix la possibilitat de cursar la doble titulació de Turisme i Direcció Hotelera i d'Esdeveniments, cursant els estudis a la *Vilnius Business College*, a Lituània, i obtenir els títols de Grau en Turisme i Grau en Direcció Hotelera i d'Esdeveniments.

9.6. GRAU EN TURISME + BACHELOR DEGREE IN INTERNATIONAL HOSPITALITY & TOURISM MANAGEMENT

Finalment, l'Escola Universitària de Turisme Euroaula permet, dins el Grau en Turisme, cursar els crèdits necessaris per tal d'obtenir, a més del Grau en Turisme, el *Bachelor Degree in International Hospitality & Tourism Management* que expedeix el Ministeri d'Educació de Luxemburg a través de la *BBI School for International Hospitality & Tourism Business*.

Aquests crèdits (pertanyents a la branca hotelera) es poden cursar dins el pla dels quatre cursos acadèmics del grau en Turisme, o en un cinquè curs i són impartits íntegrament en anglès.

Com s'ha pogut observar en aquests apartat, existeixen moltes opcions d'ampliar els estudis del Grau en Turisme realitzant simultàniament realitzant un altre grau universitari espanyol o títol internacional. Tot i això, no hi ha cap combinació establerta per a les altres titulacions analitzades: Grau en Direcció Hotelera i Turística, Grau en Turisme i Oci, Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria i Grau en Direcció Hotelera i Grau en Gestió Turística i Hotelera.

10. ACCÉS ALS GRAUS UNIVERSITARIS (PLACES I CONVALIDACIONS)

Cada centre estableix un nombre de places d'accés per a cadascuna de les seves titulacions. En el cas dels estudis analitzats, el nombre de places d'accés de la convocatòria de juny 2018 per als estudiants nous va oscil·lar entre els 30 alumnes del Grau en Gestió Hotelera i Turística (Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar) i les 150 places del Grau en Turisme (Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT), tal com es mostra a la Taula 8.

Taula 8. Places. Nombre de places segons titulació i centre. Convocatòria Juny 2018

TITULACIÓ I CENTRE	PLACES
Grau en Direcció Hotelera - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)	90
Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria - Universitat Rovira i Virgili	80
Grau en Gestió Hotelera i Turística - UdG. Sant Pol de Mar	30
Grau en Gestió Turística i Hotelera - URL. Facultat de Turisme i Direcció Hotelera - Sant Ignasi	-----
Grau en Turisme - CETT	150
Grau en Turisme - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)	120
Grau en Turisme - UdG	120
Grau en Turisme - UdG. EU Euroaula	100
Grau en Turisme - UdG. EU Formatic Barcelona	80
Grau en Turisme - UdG. EU Mediterrani	125
Doble Grau en Turisme / Màrqueting - UdG. EU Mediterrani	10
Grau en Turisme - UdL	50
Doble Grau en Administració i Direcció d'Empreses / Turisme (ADETUR) - UdL	20
Grau en Turisme - UOC	-----
Grau en Turisme (anglès) - CETT	65
Grau en Turisme (anglès) - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)	60
Doble Grau en Administració d'Empreses i Gestió de la Innovació / Turisme i Gestió del Lleure - UPF. TecnoCampus	50
Grau en Turisme i Oci - UdL. OSTELEA	70

Font: Elaboració pròpia, 2018

La nota de tall durant la Convocatòria Juny 2018 ha estat la mateixa per a totes les titulacions analitzades (5,00) independentment de la via d'accés escollida; a excepció del doble grau en Turisme i Màrqueting impartit a l'Escola Universitària Mediterrani, on la nota d'accés va partir del 6,584 fins arribar als 5,700 al final del procés.

En els darrers anys¹¹, les notes d'accés de les universitats de Girona (Facultat de Turisme) i Rovira i Virgili, sempre han estat una mica superiors a la resta, tot i que no ha arribat mai als sis punts.

Tanmateix, aquells estudiants que hagin cursat un Cicle Formatiu de Grau Superior (CFGs) poden convalidar diferents assignatures/crèdits en funció dels estudis realitzats, el grau escollit i el centre on cursaran els estudis universitaris.

La Taula 9 mostra el nombre de crèdits convalidats per a cada titulació i centre, en funció del CFGS cursat. Tal com es pot observar, no tots els centres convaliden els mateixos Cicles Formatius per a la mateixa titulació, ni el mateix nombre de crèdits; sent 60 el nombre màxim de crèdits convalidats per a qualsevol titulació, com es pot veure en el cas de l'Escola

¹¹ Període comprès entre els anys 2012 i 2017. Convocatòria de Juny.

d'Hoteleria i Turisme - CETT, l'Escola de Turisme Ostelea o l'Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB).

Taula 9. Convalidacions. Nombre de crèdits convalidats segons el Cicle Formatiu de Grau Superior cursat

		Grau en Gestió Hotelera i Turística - UdG. Sant Pol de Mar														
		Grau en Turisme - UdG														
		Grau en Turisme - UdG. EU Mediterrani														
		Grau en Turisme - UdG. EU Euroaula														
		Grau en Turisme - UdG. EU Formatic Barcelona														
		Doble grau en Administració d'Empreses i Gestió de la Innovació / Turisme i Gestió del Lleure - UPF. TecnoCampus														
		Grau en Turisme - CETT														
		Grau en Turisme - UdL														
		Grau en Turisme i Oci - UdL. OSTELEA														
		Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria - Universitat Rovira i Virgili														
		Grau en Turisme - UOC														
		Grau en Direcció Hotelera - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)														
		Grau en Turisme - Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB)														
		Grau en Gestió Turística i Hotelera - URL. Facultat de Turisme i Direcció Hotelera - Sant Ignasi														
Administració de sistemes informàtics en xarxa (LOE)																
Administració i finances (LOE)	22	24	24	24	24	22	21	18					18	33	36	20
Administració i finances (LOGSE)		24	24	24	24	22	36	18	42					33	36	20
Agències de viatges (LOGSE)		33	33	33	33	30	39	18	42				36		51	16
Agències de viatges i gestió d'esdeveniments (LOE)	22	27	27	27	27	34	60	42	48	30			36	60	20	
Allotjament (LOGSE)		27	27	27	27	24	30	12	36				30	51	36	20
Animació d'activitats físiques i esportives (LOGSE)													12			
Animació sociocultural i turística (LOE)		9	9	9	9	10							12		33	
Animació turística (LOGSE)		9	9	9	9	10	24		30				24		33	
Assistència a la direcció (LOE)										18			18		24	
Comerç internacional (LOE)						12				12			24	30	27	6
Comerç internacional (LOGSE)						12								27	27	6
Direcció de cuina (LOE)	32	18	18	18	18		42			4			24	51	30	18
Direcció de serveis en restauració (LOE)	32	21	21	21	21	18	54	12	36	22			36	54	36	18
Gestió comercial i màrqueting (LOGSE)	32	12	12	12	12	22	33	12					24	33	36	9
Gestió Comercial i màrqueting enològic (LOE)													24			
Gestió d'allotjaments turístics (LOE)	32	27	27	27	27	18	60	36	36	30			60	51	30	
Gestió de vendes i espais comercials (LOE)						24	33									
Gestió del transport (LOGSE)													18			
Guia, informació i assistència turístiques (LOE)	22	27	27	27	27	30	60	36	60	42	30	39	54	30		
Guia, informació i assistències turístiques, perfil d'animació turística (LOE)										30						
Informació i comercialització turístiques (LOGSE)		21	21	21	21	30	42	12	36		18	36	51	16		
Màrqueting i publicitat (LOE)						22	36			16						
Màrqueting i publicitat. Promoció turística (LOE)											36					
Processos i Qualitat en la Indústria Alimentària (LOE)	6															
Restauració (LOGSE)		27	27	27	27	18	36	6	42		30	51	42	24		
Secretariat (LOGSE)		6	6	6	6		15				18		24			
Serveis al consumidor (LOGSE)						6					18					
Transport i Logística (LOE)							27				18					

Font: Elaboració pròpia, 2018

Un mateix grau, impartit en diferents centres adscrits a la mateixa universitat, convalida el mateix nombre de crèdits i assignatures que la universitat de referència, ja que és aquesta la que realitza les convalidacions. És el cas del Grau en Turisme per la Universitat de Girona (Facultat de Turisme) i les seves escoles adscrites (EU Mediterrani, EUT Euroaula i EU Formatic Barcelona).

Com a norma general, les universitats que convaliden un major nombre de crèdits són el CETT, la Universitat de Lleida, Ostelea i l'Escola de Turisme i Direcció Hotelera (UAB). No obstant, el Grau en Turisme que imparteix la Universitat Oberta de Catalunya és la titulació per la qual és possible convalidar un major nombre de CFGS (21). Tanmateix, els Cicle Formatiu de Grau Superior en Guia, informació i assistència turístiques (LOE) i en Direcció de serveis en restauració (LOE) són els que en més centres es convaliden (14).

Per tal de facilitar l'adaptació dels nous estudiants a la vida universitària, l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus ha dissenyat un dossier titulat Informacions diverses per a estudiants de nou accés al curs 2018/19 on es destaquen les coses rellevants a tenir en compte pels estudiants nous com els requeriments informàtics (ordinador portàtil propi) i d'idiomes, informació sobre l'inici de curs, l'estructura i normativa del centre...). També ofereix la possibilitat de realitzar un curs previ de reforç de matemàtiques per tal de poder seguir les classes sense dificultat. (TecnoCampus)

La nota d'accés a la universitat no hauria de ser un factor decisiu alhora de cursar aquests estudis en una determinada universitat, ja que a la majoria de centres s'accedeix amb una nota mínima.

No obstant, els alumnes procedents de Cicles Formatius, han de preveure el nombre de crèdits que els convalidaran en funció del cicle cursat i el centre on volen estudiar, perquè per a una mateixa titulació i cicle cursat, aquests poden variar significativament.

11. ACCESSIBILITAT ALS CENTRES D'ESTUDI

Als centres ubicats a la ciutat de Barcelona (Escola d'Hoteleria i Turisme - CETT, EU Formatic Barcelona, EU Mediterrani, EUT Euroaula, Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi i Ostelea, Escuela de Turismo) és fàcil accedir en transport públic, ja sigui metro, tren o autobús. En canvi, per accedir a aquelles facultats o escoles situades fora del nucli urbà de la capital, és necessari emprar altres mitjans de transport públic com trens, de rodalies o mitjana distància, o autobusos interurbans.

En el cas de les universitats de Girona i Rovira i Virgili, es pot accedir als municipis on es troben ubicades les universitats mitjançant els trens de mitjana distància que opera *Rodalies Renfe*. Un cop arribats a l'estació, la distància a recorre fins a ambdues facultats és la mateixa (1,4 kilòmetres), però amb un desnivell de pujada de 44 metres en el cas de Girona. No obstant, la presència d'autobusos urbans cada 30 minuts, permet arribar a la facultat en pocs minuts, a diferència de Vila-Seca, on no hi ha cap transport públic des de l'estació fins a la Universitat.

Respecte a la Facultat de Turisme (Universitat de Girona), comparteix l'edifici amb la Facultat de Lletres al Campus Vell de la ciutat de Girona. Cada 30 minuts en hora punta, surt un tren des de l'Estació de Sants de Barcelona en direcció a l'estació de Girona, i el mateix de baixada cap a Barcelona. Només cal triar si els vol viatjar en un tren *Regional*, realitzant més parades; on en un tren *Media Distancia*, més ràpid, amb els seients abatibles i taula individual. No obstant, també hi ha la possibilitat de viatjar en trens de llarga distància, ja sigui *Avant*, *AVE* o *TGV*. Finalment, hi ha el tren de *Rodalies* que, tot i tenir el mateix preu que el *Regional*, realitza el trajecte més llarg al transcorre per la costa.

Pel que fa a la Facultat de Turisme i Geografia de la Universitat Rovira i Virgili, aquesta es troba situada al municipi de Vila-Seca. Per arribar-hi des de Barcelona hi han els trens *Regional Express*. No obstant, la manca de trens i les freqüències variables, fa necessaris, en alguns casos, fer transbordament a l'estació de Tarragona i agafar un tren *Rodalies* o *Regional*.

La Universitat Autònoma de Barcelona concentra tota la seva activitat docent dins el Campus de Bellaterra, incloent-hi l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera i l'*Hotel Campus UAB*. És possible arribar al Campus de la UAB des de la ciutat de Barcelona mitjançant els Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (estacions de Bellaterra o Universitat Autònoma) o amb les trens de Rodalies de Catalunya (estació Cerdanyola-Universitat). Dins el perímetre de la universitat hi ha autobusos interns que recorren tot el campus.

Per arribar a l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus, situada a les afores de Mataró, hi ha la possibilitat d'agafar un autobús interurbà¹² que surt del centre de Barcelona (Rda. Universitat) i deixa davant l'entrada del complex, el trajecte dura uns 40 minuts i hi ha expedicions cada 5-10 minuts; o agafar un tren de *Rodalies*, línia R1, fins a l'estació de Mataró i retrocedir caminant uns 15 minuts, aproximadament.

¹² Autobús interurbà, línia E11.1, operat per l'empresa Casas (grup Moventis); novembre 2018.

El recinte de l'Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme de Sant Pol de Mar, es troba situada a la població homònima, a la província de Barcelona. Des del centre de Barcelona és possible arribar en *Rodalies*, línia R1, fins a l'estació de Sant Pol de Mar, i després a peu fins a l'escola, ja que es troba molt a prop de l'estació. Tot i que també es podria arribar mitjançant l'autobús interurbà¹³ que surt del centre de Barcelona (Rda. Sant Pere) i deixa a prop de l'Escola, la poca freqüència de pas no fa viable aquesta opció.

Finalment, l'anada i tornada en transport públic des de Barcelona és inviable en el cas de Universitat de Lleida, i la distància i el temps emprats dependran del lloc on s'estableixi la residència durant el període escolar.

I en el cas de la Universitat Oberta de Catalunya, al tractar-se d'un campus virtual, no és necessari desplaçar-se al centre i només es necessita disposar d'un ordinador amb connexió a Internet.

Una de les activitats acadèmiques que com a alumna vaig realitzar dins l'assignatura de *Tècniques d'Informació Geogràfica i Turística* permet resumir el text descrit en aquest apartat. Dita activitat va ser un mapa interactiu utilitzant la plataforma *Instamaps*.

"Es tracta d'un mapa, ubicat al territori català, on es mostren els diferents itineraris per arribar als respectius campus universitaris de les Universitats de Tarragona, Lleida i Girona des de les estacions de la xarxa ferroviària més properes.

El mapa indica la ruta més directe per arribar a un campus determinat des de l'estació del municipi en qüestió i l'objectiu és servir d'eina pels estudiants a l'hora d'arribar als diferents campus universitaris quan es desplacen en tren o ferrocarril.

Els punts assenyalen les estacions de ferrocarril més properes, les línies indiquen els recorreguts més rectes per arribar als diferents campus, que són senyalitzats com a polígons. A més, a cada universitat se li ha designat un color per facilitar-ne la comprensió." (Barrio, 2017)

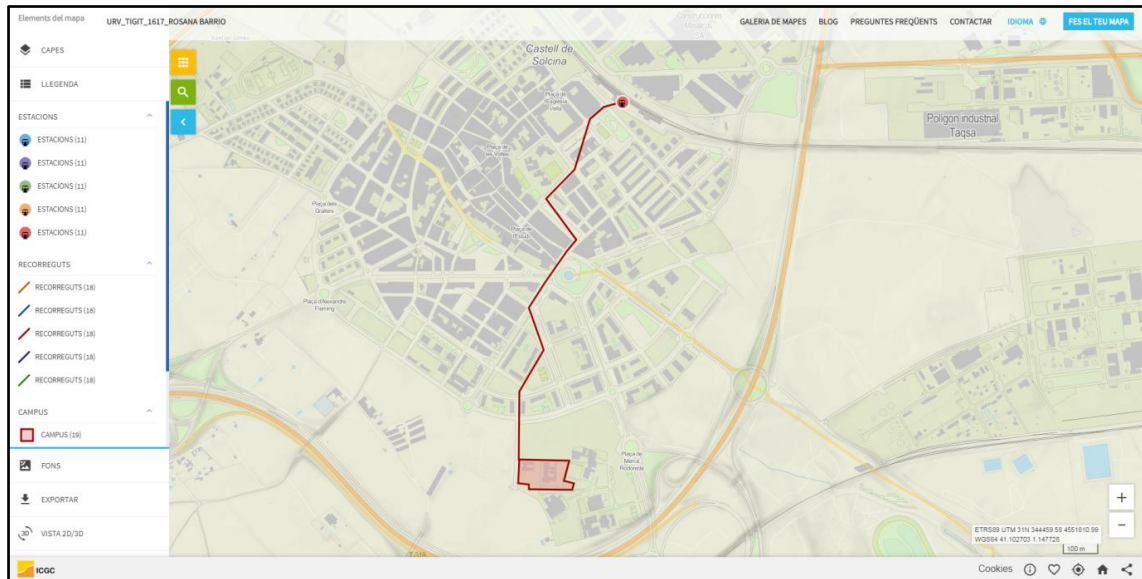
El resultat d'aquesta activitat es pot trobar al següent enllaç:

https://www.instamaps.cat/instavisor/80400665/f901cf955de1f759301d0b01fb5a5c84/URV_TIGIT_1617_Rosana_Barrio.html?3D=false

A la Imatge 1 s'observa una ampliació del mapa referida al Campus Vila-Seca de la URV. En aquest cas tant el recorregut com els punts de d'origen i final són de color vermell, ja que va ser el color triat per a referenciar la Universitat Rovira i Virgili.

¹³ Autobús interurbà, línia 603, operat per l'empresa Barcelona Bus (grup Sagalés); desembre 2018.

Imatge 1. Instamaps. Ampliació del recorregut al Campus Vila-Seca (URV)

Font: Elaboració pròpia, 2018

12. VALORACIÓ FINAL

Un cop analitzats els diferents ítems, s'arriba a la conclusió que no és fàcil escollir un centre on realitzar els estudis, ja que hi intervenen moltes variables com horaris, idiomes, l'accessibilitat al centre... i això sense tenir en compte els diferents plans d'estudis ni els nombres de crèdits dels diferents tipus d'assignatures (obligatòries, optatives, pràctiques en empreses, TFG, etc.).

A l'apartat de *Titulació i Mencions*, s'ha pogut observar com en el *Grau en Turisme*, malgrat la titulació final és la mateixa, cada centre li confereix un caràcter propi al seu pla d'estudis gràcies a les possibles mencions o a la combinació amb altres estudis.

Tot i això, l'enfocament específic de l'oci i de la gestió del lleure que li confereixen l'ESCSET i l'escola Ostelea, respectivament, ha originat que a les seves titulacions es reflecteixi aquest tret distintiu impartint els títols de *Grau en Turisme i Oci* i *Grau en Turisme i Gestió del Lleure*, respectivament.

Pel que fa als diferents títols de *Grau en Gestió...*, la seva nomenclatura és un tret característic de cada universitat (URV, Sant Pol de Mar i Sant Ignasi), ja que en el fons, tots tenen el mateix nucli: Gestió, Turisme, Hoteleria.

Finalment, també s'imparteix el *Grau en Direcció Hotelera* que, malgrat no hi ha cap altra titulació universitària amb aquesta denominació, és possible obtenir uns coneixements semblants realitzant alguna de les mencions, especialitat o itineraris formatius que ofereixen les altres universitats.

Un cop escollida la titulació que es vol cursar, triar el centre es pot convertir, sobretot pels alumnes procedents de Cicles Formatius, en el següent repte a superar. A més de la proximitat al domicili i el preu, entre altres factors, la diferència del nombre de crèdits convalidats entre les diferents universitats, per a la mateixa titulació i cicle cursat, es pot convertir en un altre factor a tenir en compte alhora d'escollir un centre o un altre.

Tot i que el calendari acadèmic i l'horari lectiu es podrien considerar *efectes secundaris* del centre escollit, són aspectes als que la gent no li sol donar importància. No obstant, en determinades circumstàncies, poden arribar a ser un factor extern negatiu amb el qual s'haurà de conviure durant el procés educatiu. En un moment en que la conciliació familiar està en debat, haver d'allargar els estudis per no poder encabir assignatures de diferents cursos o triar entre feina, estudis o altres activitats per no poder quadrar horaris, poden arribar a ser un motiu més per decidir finalitzar (temporal o definitivament) la vida universitària d'una persona.

El contingut dels plans d'estudis és un dels punts més importants de qualsevol titulació de Grau, ja que en funció el nombre de crèdits i la seva distribució, l'alumne pot personalitzar el seu currículum acadèmic en major o menor mesura. De la mateixa manera, les possibles mencions o itineraris formatius que ofereixen els diferents centres són valors afegits al títol aconseguit. Respecte a les assignatures de formació bàsica, no hi ha gaire on escollir, ja que com s'ha pogut comprovar tots els centres ofereixen, si fa no fa, les mateixes assignatures. En canvi, pel que fa a les assignatures obligatòries i, sobretot, a les matèries optatives, és important analitzar quins coneixements s'adapten més als nostres interessos personals i

professionals per tal de triar la millor opció. Sabut és que hi hauran assignatures que no ens agradaran, però sempre s'aprofitaran millors els estudis si comprenen, o s'intueix, la seva repercussió present i/o futura.

Dins el pla d'estudis, les pràctiques professionals són les encarregades d'apropar el món laboral d'una manera real als estudiants, però, potser en alguns casos, no caldria realitzar-ne tantes hores; perquè al final, la sensació que se'n porta l'estudiant, és que ha anat a treballar i a treure feina a l'empresa, sense cap contraprestació rebuda. Aquesta incertesa sobre el nombre d'hores ideals que s'haurien de realitzar s'intueix en el fet que no tots els plans d'estudi dediquin el mateix temps a la realització d'aquesta formació fora de la universitat.

La oferta acadèmica de dobles titulacions disponibles actualment només està encaminada a complementar els estudis del Grau en Turisme, deixant de banda les altres titulacions existents.

Finalment, i tal com s'ha comentat en diverses ocasions al llarg del treball, tota la informació ha estat extreta de les diferents escoles i universitats que imparteixen actualment aquests estudis universitaris. Tot i això, no tots els centres publiquen informació relativa a tots els apartats analitzats malgrat, en teoria, estan obligats a publicar les seves memòries per poder acreditar-se davant l'Agència de Qualitat Universitària.

13. FONTS D'INFORMACIÓ

13.1. LLIBRES

- Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación. (2004). *Título de Grado en Turismo*. Madrid: ANECA
- Barrio, R. (novembre 2017). *Activitat 6. Realització de mapes amb Instamaps* [activitat docent no publicada]. Universitat Rovira i Virgili. Grau en Turisme. Assignatura: Tècniques d'Informació Geogràfica i Turística.

13.2. DOCUMENTS ELECTRÒNICS

- Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación. (abril 2004). *Libro Blanco. Título de Grado en Turismo* [PDF]. Recuperat el 17 de gener de 2019 de http://www.aneca.es/var/media/359791/libroblanco_turismo_03.pdf
- CETT. *Memoria 2017/18* [en línia]. Recuperat el 19 de gener de 2019 de https://issuu.com/grupcett/docs/memoria_2017-2018?e=1774689/66381764
- Consell Interuniversitari de Catalunya. (octubre 2018). *Convalidacions de crèdits entre CFGS i dobles titulacions de grau* [PDF]. Recuperat el 16 d'octubre de 2018 de http://universitats.gencat.cat/web/.content/01_acces_i_admissio/CFGS/documents/Convalidacions-Credits-CFGS-Simultaneitat.pdf
- El Mundo. (2018). *Ranking de Universidades españolas por Grado 2018* [en línia]. Recuperat el 01 d'octubre de 2018 de <http://www.elmundo.es/especiales/ranking-universidades/>
- Escola Universitària de Turisme Euroaula. (juny 2008). *Memoria de programación de los estudios de: Grado en Turismo. Escuela Universitaria de Turismo Euroaula. Adscrita a la Universitat de Girona* [PDF]. Recuperat el 17 de gener de 2019 de <http://www3.udg.edu/sgeneral/consellgovern/2008/20081023/graus/MEMORIA%20FINAL%20DEFINITIVA%20EUROAULA.pdf>
- Escola Universitària de Turisme Euroaula. *Pla d'Estudis. Grau en Turisme* [PDF]. Recuperat el 10 de febrer de 2019 de <https://www.euroaula.com/pdf/Pla%20d'Estudis%20Grau%20en%20Turisme%20amb%20tempo.pdf>
- Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera. *Calendari acadèmic Grau Direcció Hotelera* [PDF]. Recuperat el 30 de setembre de 2018 de <https://www.uab.cat/doc/calacademicGDH>
- Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera UAB. (2014). *Memòria 2012-2013* [PDF]. Recuperat el 18 de gener de 2019 de <https://drive.google.com/file/d/0BwsxBZCGLJ9gQV82Z29MdGJLY00/view>
- Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera. (2010). *Memòria 2008-2009* [PDF]. Recuperat el 18 de gener de 2019 de <https://drive.google.com/file/d/0BwsxBZCGLJ9gN19UNkRVVm5TV2s/view>
- Escola Universitària Formatic Barcelona. (juny 2016). *Autoinforme per a l'Acreditació de la Titulació de Grau en Turisme* [PDF]. Recuperat el 18 de gener de 2019 de http://www.formaticbarcelona.com/formatic/wp-content/uploads/2012/07/GrauTurisme_Autoinforme-EUFB-UdG.pdf
- Escola Universitària Mediterrani. (2016). *Autoinforme per a l'acreditació. Escola Universitària Mediterrani. Grau en Turisme* [PDF]. Recuperat el 17 de gener de 2019 de

- http://www2.udg.edu/Portals/161/UdGQualitat/Recull_Memoria/Adscrita%20MEDITERRANI/Turisme/GrauTurisme_AutoinformeiPM_EUMvIRAEO1.pdf
- Escuela Universitaria de Turismo Ostelea. (juliol 2017). *Normativa académica de los estudios oficiales de grado* [PDF]. Recuperat el 01 d'octubre de 2018 de http://marketing.eae.es/OSTELEA/Normativa%20acad%C3%A9mica%20de%20los%20estudios%20de%20grado_curso%202017_2018.pdf
- España. Real Decreto 367/1999, de 5 de marzo, por el que se homologan los títulos de Diplomado en Turismo, de la Escuela Universitaria de Estudios Empresariales de El Maresme, y de Ingeniero Técnico en Diseño Industrial, de la Escuela de Diseño Elisava, ambas adscritas a la Universidad «Pompeu Fabra». BOE, núm. 66, de 18 de març de 1999, pàgines 10896 a 10911. Recuperat el 17 de gener de 2019 de <https://www.boe.es/boe/dias/1999/03/18/pdfs/A10896-10911.pdf>
- España. Real Decreto 604/1996, de 15 de abril, por el que se establece el título universitario oficial de Diplomado en Turismo y las directrices generales propias de los planes de estudios conducentes a la obtención de aquél. Recuperat el 09 de febrer de 2019 de <https://www.boe.es/boe/dias/1996/04/26/pdfs/A14947-14949.pdf>
- España. Real Decreto 865/1980, de 14 de abril, por el que se regula la ordenación de las Enseñanzas Turísticas Especializadas y de los Centros que las imparten. BOE, núm. 112, de 9 de maig de 1980, pàgines 10021 a 10023. Recuperat el 21 de gener de 2019 de <https://www.boe.es/boe/dias/1980/05/09/pdfs/A10021-10023.pdf>
- Facultad de Turismo y Dirección Hotelera Sant Ignasi. *Itinerarios de especialización* [PDF]. Recuperat el 06 de desembre de 2018 de https://www.htsi.url.edu/app/uploads/2018/11/Grado-turismo-especializaci%C3%B3n_HTSL-2.pdf
- Generalitat de Catalunya. *Cerca l'oferta formativa del curs 2018-2019* [en línia]. Recuperat el 29 de setembre de 2018 de http://universitats.gencat.cat/ca/cercador/index.html?tipusOferta=grau&filter_txt=turisme&accion=cercar&pageb27d1f5b-c81d-11e6-846b-005056924a59=2&googleoff=1
- Generalitat de Catalunya. *Preinscripció universitària 2018. Convocatòria juny. Llista de centres d'estudi / Títols oficials de Grau* [PDF]. Recuperat el 05 d'octubre de 2018 de http://universitats.gencat.cat/web/.content/01_acces_i_admissio/preinscripcio/documentacio/Notes_i_places/Preins-2018-Juny.pdf
- Generalitat de Catalunya. *Quadre comparatiu de la nota de tall de la 1a assignació amb la nota de tall de l'última assignació. Darrers 6 anys. Via PAU-CFGS* [PDF]. Recuperat el 27 de novembre de 2018 de http://universitats.gencat.cat/web/.content/01_acces_i_admissio/preinscripcio/documentacio/Notes_i_places/Notes-de-tall-via-PAU-CFGS.pdf
- Generalitat de Catalunya. *Quadre comparatiu de la nota de tall de la 1a assignació amb la nota de tall de l'última assignació. Convocatòria juny 2018* [PDF]. Recuperat el 26 de novembre de 2018 de http://universitats.gencat.cat/web/.content/01_acces_i_admissio/preinscripcio/documentacio/Notes_i_places/Quadre-comparatiu-nota-de-tall-1a-assnacio-amb-la-de-lultima-assnacio-Juny-2018.pdf
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. *Qué estudiar y dónde en la universidad (QEDU)* [en línia]. Recuperat el 29 de setembre de 2018 de <https://www.educacion.gob.es/notasdecorte/compBdDo>

- Moventis. *E11.1 Mataró (centre) - Barcelona (per autopista)* [PDF]. Recuperat el 16 de novembre de 2018 de https://www.moventis.es/sites/moventis/files/line/files/e11.1_horari_web.pdf
- TecnoCampus. (març 2018). *Calendari lectiu de l'ESCSET Tecnocampus Curs 2018/19* [PDF]. Recuperat el 16 d'octubre de 2018 de https://www.tecnocampus.cat/upload/files/ESCSE/Horaris/calendari_academic_ESCSET_2018-19_Web.pdf
- TecnoCampus Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa. *Informacions diverses per a estudiants de nou accés al curs 2018/19* [PDF]. Recuperat el 16 d'octubre de 2018 de https://www.tecnocampus.cat/upload/files/ESCSE/Horaris/INFORMACI%C3%93_primer_ESCSET_2018_19-def2.pdf
- Universitat de Girona. *Grau en Turisme - Procediment de Matricula 2018-19. Segon, Tercer i Quart* [PDF]. Recuperat el 04 d'octubre de 2018 de <https://www.udg.edu/ca/Portals/14/MATRICULA%202018-19/cursos%20anteriors%202018-19/PRP%20segon-tercer-quart%20matricula%202018.pdf?ver=2018-07-02-094020-397>
- Universitat de Girona. *Grau en Turisme. Curs 2018-2019* [PDF]. Recuperat el 04 d'octubre de 2018 de <https://www.udg.edu/ca/estudia/Oferta-formativa/Graus/Fitxes/IDE/835/ID/3108G0109>
- Universitat de Girona. (2016). *Autoinforme Acreditació Grau en Turisme - Facultat de Turisme*. Recuperat el 20 de gener de 2019 de http://www2.udg.edu/Portals/161/UdGQualitat/Recull_Memoria/FT/TURISME/TURISME%20UdG/GrauTurisme_AutoinformeIM_FT%202.pdf
- Universitat de Girona. (2008). *Memoria de Programación de los Estudios de Grado en Turismo en la Universidad de Girona* [PDF]. Recuperat el 17 de gener de 2019 de <http://www3.udg.edu/sqgeneral/consellgovern/2008/20081023/graus/MEMORIA%20DEFINITIVA%20MEDITERRANI%20GRADO%20EN%20TURISMO.pdf>
- Universitat de Lleida. (2018). *Informe de seguiment. Setembre 2018* [PDF]. Recuperat el 18 de gener de 2019 de http://www.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/serveis/oqua/.galleries/SeguimentAcreditacio1718/Seguiment_FDET_2017_18.pdf
- Universitat de Lleida. (2018). *Normativa de Terceres Llengües als Estudis de Grau* [PDF]. Recuperat el 01 d'octubre de 2018 de http://web1.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/serveis/il/.galleries/docs/Normativa_tercera_llengua_estudis_grau-UdL.pdf
- Universitat de Lleida. *Pràctiques Externes 2018-19* [PDF]. Recuperat el 05 d'octubre de 2018 de <http://guiadocent.udl.cat/pdf/102643-1819>
- Universitat de Lleida. *Treball de Fi de Grau 2018-19* [PDF]. Recuperat el 05 d'octubre de 2018 de <http://guiadocent.udl.cat/pdf/102644-1819>
- Universitat de Lleida. (2017). *Informe de seguiment de centre. Novembre 2017* [PDF]. Recuperat el 18 de gener de 2019 de http://www.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/serveis/oqua/.galleries/SeguimentAcreditacio1617/ISC_OSTELEA_16_17.pdf
- Universitat Oberta de Catalunya. *Grau en Turisme* [PDF]. Recuperat el 02 d'octubre de 2018 de <http://estudis.uoc.edu/documents/12253/1260711/GR15-CA-GRT-EiE.pdf/eba6fa24-0c07-4d88-acd5-e18ad7a0e22a>
- Universitat Oberta de Catalunya. (octubre 2017). *Memoria para la solicitud de Modificación de Título. Grado en Turismo* [PDF]. Recuperat el 18 de gener de 2019 de https://www.uoc.edu/portal/_resources/CA/documents/qualitat/qualitat-titulacions/economia-empresa/20180302_Memoria_GTurisme_M_n.pdf

Universitat Pompeu Fabra. *Memoria para la solicitud de acreditación de títulos oficiales* [PDF].
Recuperat el 17 de gener de 2019 de
https://www.upf.edu/organitzacio/estructura/organs/organs-collegiats/Consell_Govern/acords/pdf_2016-2017/22-02-17/annex3.pdf

13.3. PÀGINES WEB

Centro Español de Nuevas Profesiones. Historia. <http://www.cenp.com/cenp-institucion/historia/>
Recuperat el 07 de febrer de 2019

CETT. Oferta acadèmica. <https://www.cett.es/es/oferta-academica?smooth=1&tipusestudi=36>
Recuperat el 30 de setembre de 2018

Facultad de Turismo y Dirección Hotelera Sant Ignasi (HTSI). Grado en Gestión Turística y Hotelera. <https://www.htsi.url.edu/grado-turismo-direccion-hoteler/> Recuperat el 01 d'octubre de 2018

Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi. Història. <https://www.htsi.url.edu/ca/sobre-htsi/la-institucio/historia/> Recuperat el 19 de gener de 2019

Facultat de Turisme i Geografia. Una mica d'història. <http://www.ftg.urv.cat/facultat/historia.html>
Recuperat el 19 de gener de 2019

Grupo Planeta. Formación y Universidad. <https://www.planeta.es/es/formación/formación-universitaria> Recuperat el 18 de gener de 2019

Hotel-Escuela de Sant Pol de Mar. 50 aniversari Hotel-Escola de Sant Pol de Mar.
<https://santpol.edu.es/50years/#1461593549565-c2a7dba6-da4f> Recuperat el 18 de gener de 2019

Transports Municipals de Girona. Línies i horaris TMG. <http://www.girona.cat/bus/cat/linies.php>
Recuperat el 29 d'octubre de 2018

TecnoCampus. Grau en Turisme i Gestió del Lleure.
<https://www.tecnocampus.cat/ca/grau/turisme/presentacio> Recuperat el 01 d'octubre de 2018

Universitat Autònoma de Barcelona. Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera.
<https://www.uab.cat/turisme-direccio-hoteler/> Recuperat el 29 d'octubre de 2018

Universitat Autònoma de Barcelona. Grado en Turismo (Información general).
<https://www.uab.cat/web/estudiar/listado-de-grados/informacion-general/turismo-escuela-adscrita-1216708258897.html?param1=1231314903164> Recuperat el 29 d'octubre de 2018

Universitat Autònoma de Barcelona. Grado en Turismo (Inglés).
<https://www.uab.cat/web/estudiar/listado-de-grados/informacion-general/turismo-ingles-escuela-adscrita-1216708258897.html?param1=1345680861890> Recuperat el 29 d'octubre de 2018

Universitat de Girona. Facultat de Turisme. <https://www.udg.edu/ca/ft/> Recuperat el 01 d'octubre de 2018

Universitat de Girona. Grau en Turisme. <https://www.udg.edu/ca/estudia/Oferta-formativa/Graus/Fitxes/IDE/835/ID/3108G0109> Recuperat el 01 d'octubre de 2018

Universitat de Girona. *Técnico en Empresas y Actividades Turísticas (TEAT)*. Recuperat el 21 de gener de 2019 de
http://www.udg.edu/ca/Portals/14/OContent_Docs/TEAT_castella.pdf?ver=2017-07-03-132329-403

Universitat de Lleida. *Doble titulació: Grau en Administració i Direcció d'Empreses i Grau en Turisme*. <http://www.adetur.udl.cat/ca/index.html> Recuperat el 09 de febrer de 2019

Universitat Oberta de Catalunya. Com s'estudia a la UOC?. <https://estudis.uoc.edu/ca/faqs-estudia> Recuperat el 16 de novembre de 2018

Universitat Oberta de Catalunya. Turisme. <http://estudis.uoc.edu/ca/graus/turisme/presentacio> Recuperat el 02 d'octubre de 2018

Universitat Rovira i Virgili. Calendari d'Implantació del Grau/Extinció del Pla Preexistent. <http://www.urv.cat/ca/estudis/graus/oferta/plans/calendari-implantacio-18-19-21-22-extincio-18-19-24-25/> Recuperat el 06 d'octubre de 2018

Universitat Rovira i Virgili. Grau de Gestió en Turisme i Hoteleria. http://www.ftg.urv.cat/ensenyaments/graudegesti_enturismeihoteleria/index.html Recuperat el 02 d'octubre de 2018

Universitat Rovira i Virgili. Requeriment d'idioma en estudis de grau. <http://www.urv.cat/ca/universitat/estructura/gestio/suport-activitat/gestio-academica/acreditacio-idioma-estranger/> Recuperat el 02 d'octubre de 2018

UNWTO Academy. Sistema de Certificación UNWTO.TedQual. <http://academy.unwto.org/es/content/sistema-de-certificacion-unwtotedqual> Recuperat el 08 d'octubre de 2018

ANNEX

L'Annex d'aquest treball consta d'un document Excel format per un llistat amb totes les assignatures analitzades. Degut a la seva extensió, aquest arxiu només està disponible en suport CD.

L'arxiu, anomenat "*Treball Final de Grau (Annex) - Rosana Barrio Mansilla.xlsx*", consta de vuit fulls, el títol dels quals és el següent:

- Global → s'inclouen totes les assignatures analitzades
- FB → s'inclouen les assignatures de Formació Bàsica
- OB → s'inclouen les Assignatures Obligatòries amb dades estadístiques elaborades
- OP → s'inclouen les Assignatures Optatives amb dades estadístiques elaborades
- OP (Gràfics) → s'inclouen gràfics i estadístiques relacionades amb les Assignatures Obligatòries
- Pla d'estudis → conté la Taula 5, adjunta al treball
- Gràfics → conté taules i gràfics adjunts al text
- Colors → conté el nombre d'assignatures i crèdits de matèries optatives segons la branca de coneixement. Els centres es troben diferenciats per colors escollits de manera arbitrària.

Tots els fulls tenen la mateixa estructura, dotze columnes que permeten organitzar la informació continguda de la següent forma:

- Centre → nom del centre formatiu on es cursen els estudis
- Titulació → nom del Grau al qual pertanyen les matèries analitzades
- Curs → curs on es realitza la docència de l'assignatura
- Codi → codi del centre de referència per identificar l'assignatura analitzada
- Assignatura → nom de l'assignatura segons el pla d'estudis del centre que la imparteix
- Crèdits → nombre de crèdits de l'assignatura analitzada
- Tipus → tipus d'assignatura (Formació Bàsica, Assignatura Obligatòria, Assignatura Optativa, Treball Final de Grau...)
- Matèria o Branca o Departament → matèria o branca de coneixement a la qual pertany l'assignatura o departament encarregat de la seva docència
- Hores presencials o amb professor → nombre d'hores dirigides que es realitzen a l'aula
- Hores treball autònom o sense professor → nombre d'hores de treball autònom
- Idioma de les classes → llengua vehicular de l'assignatura
- Observacions → altres observacions al respecte

En alguns casos, algunes de les columnes han estat amagades a fi d'entendre millor la informació a analitzar.

Finalment, l'extensió dels fulls, nombre de fileres, depèn del seu contingut.